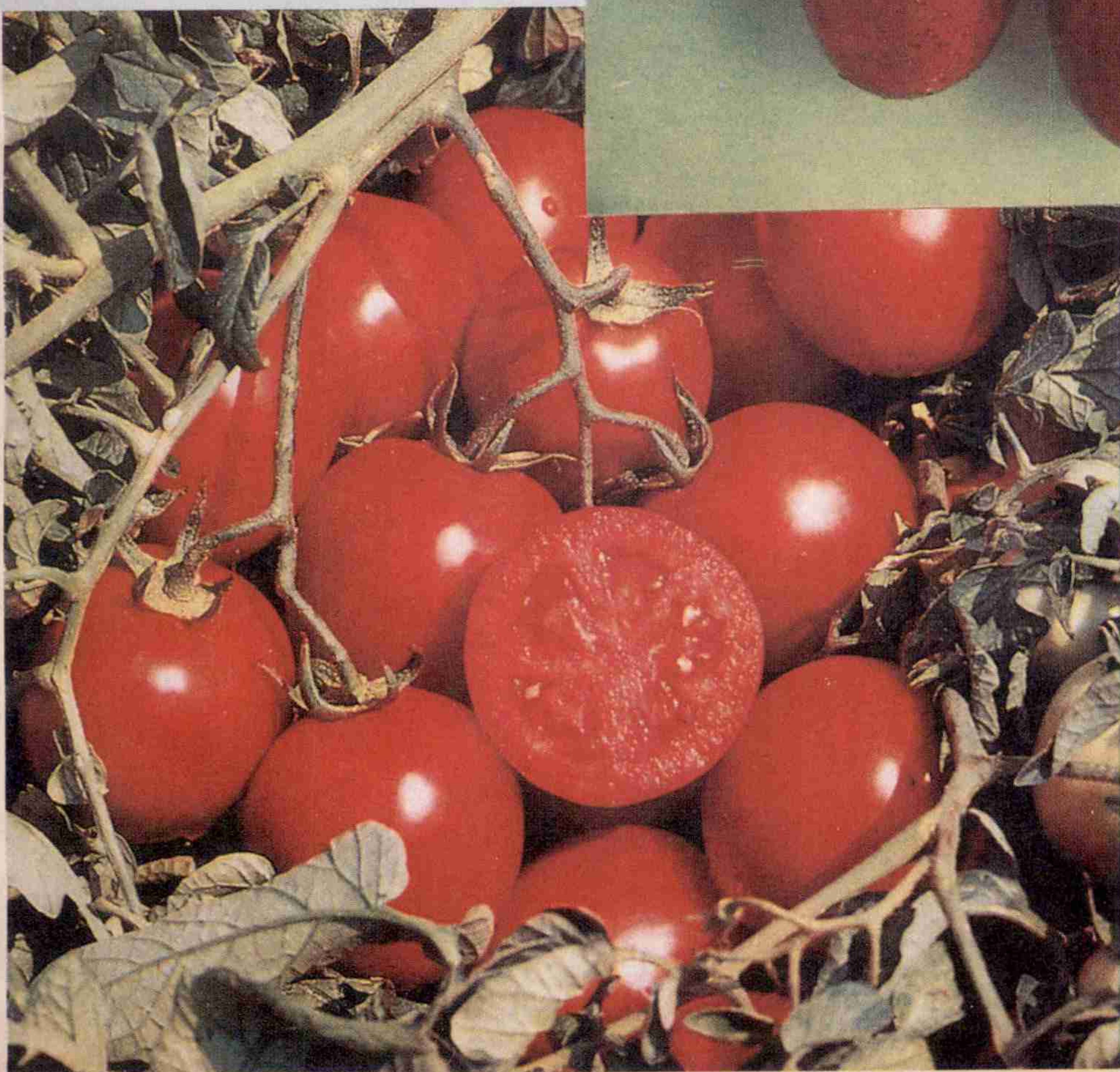
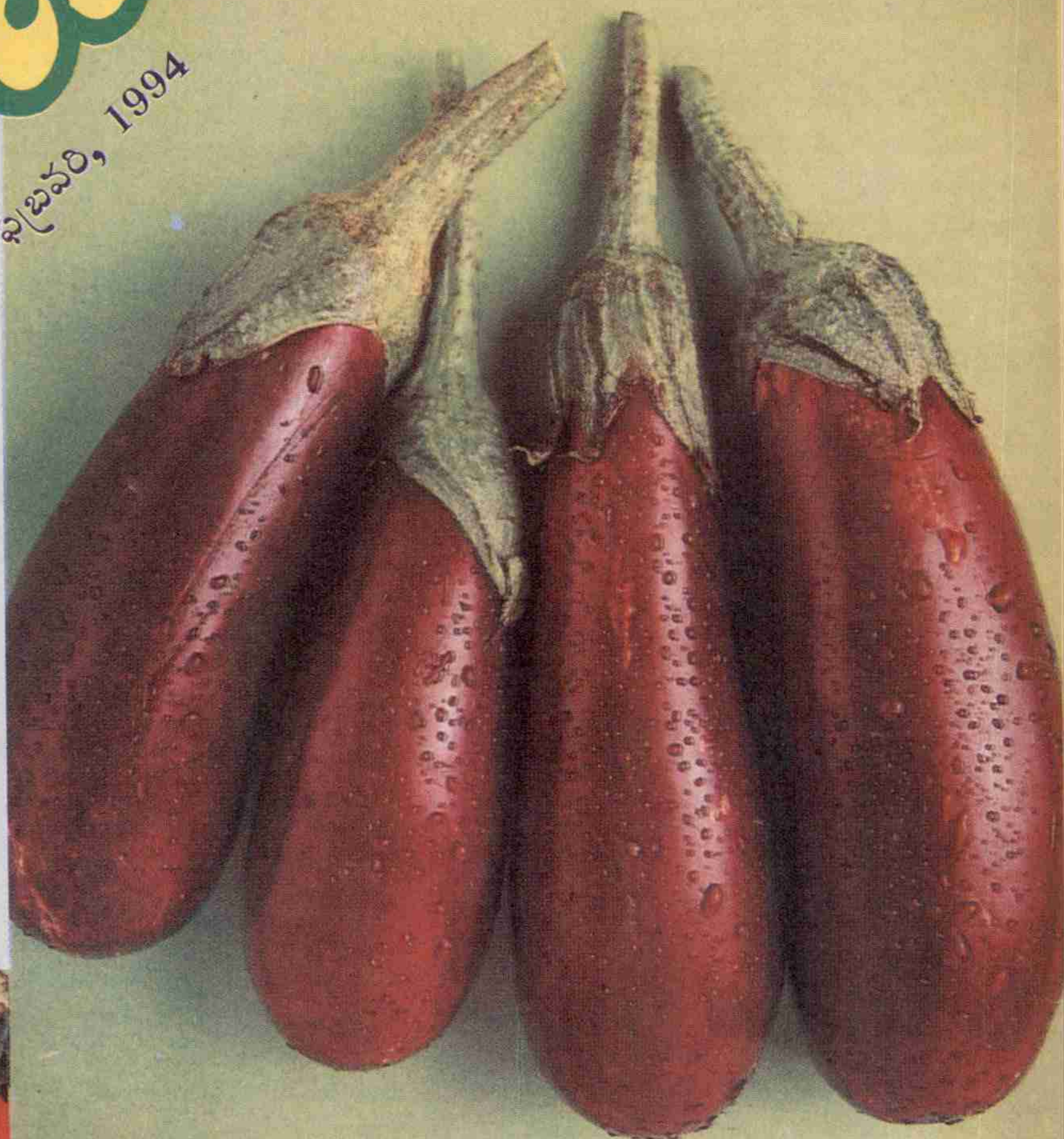

మన రైతువాడి

మన

మాసపత్రిక, ఫిబ్రవరి, 1994

వసవిలో
కూరగాయలనాడు
సూచనలు

రాష్ట్రంలో వివిధ హోల్‌సేల్ మార్కెట్ ధరలు (1-02-94)

[క్వీంబాల్ ధరలు]				సరుకు	స్థలం	కనిష్ట	గరిష్ట
సరుకు	స్థలం	కనిష్ట	గరిష్ట	కందులు :			
పెద్దవి :				పెద్దవి	మచిలీపట్నం	1000	1020
సోనామసూరి	మహబూబ్‌నగర్	485	430	పెద్దవి	ఆదిలాబాద్	1000	1000
హంస	కర్నూల్	360	370	తెల్లవి	ఖమ్మం	900	920
విజయమశూరి	వరంగల్	480	500	తెల్లవి	సూర్యాపేట	880	925
సురేఖ	సూర్యాపేట	348	364	పెసలు :			
బియ్యం :				హైబ్రిడ్	ఆముదాలవలస	990	1030
స్వర్ణమశూరి	కాకినాడ	650	680	సాధారణ	మచిలీపట్నం	1040	1070
కొత్త స్వర్ణ	ఏలూరు	550	600	సాధారణ	కరీంనగర్	988	988
కొత్త స్వర్ణ	మచిలీపట్నం	550	590	మిర్చి :			
హంస	కర్నూలు	560	570	ఎరుపు	గుంటూరు	700	2000
కొత్త మొల-				తెలుపు	గుంటూరు	250	650
గొలుకులు	నెల్లూరు	743	857	జి.టి.	వరంగల్	300	1650
జొన్న :				ఎరుపు	ఖమ్మం	1000	1775
తెల్లవి	నెల్లూరు	260	270	ఉల్లి :			
తెల్లవి	కర్నూలు	350	360	సాధారణ	కర్నూలు	225	353
పసుపు	వరంగల్	235	235	తెల్లవి	నిజామాబాద్	170	275
పసుపు	ఖమ్మం	290	290	తెల్లవి	వరంగల్	251	251
రాగులు :				వేరుశనగ :			
దేశవాళి	ప్రకాశం	270	290	సాధారణ	కర్నూలు	769	983
కొత్తవి	రాజమండ్రి	270	290	సాధారణ	బాడేపల్లి	529	969
దేశవాళి	మహబూబ్‌నగర్	213	220	కొత్తవి	వరంగల్	400	990
సజ్జ :				కొత్తవి	ఖమ్మం	550	825
హైబ్రిడ్	ప్రకాశం	270	290	కొత్తవి	నిజామాబాద్	250	850
సాధారణ	రాజమండ్రి	280	300	ఆముదం :			
హైబ్రిడ్	నిజామాబాద్	201	201	సాధారణ	బాడేపల్లి	885	897
మొక్కజొన్న :				సాధారణ	సూర్యాపేట	845	856
సాధారణ	వరంగల్	295	307	ప్రాద్దు తిరుగుడు :			
సాధారణ	ఖమ్మం	290	305	సాధారణ	కర్నూలు	570	933
				సాధారణ	కరీంనగర్	870	886

మన రైతుదూరం

1994, ఫిబ్రవరి

సంపుట : 5

సంచిక : 2

వెల : రూ.4-00

పేజీలు : 36

సంపాదక వర్గం :

బోడేపూడి వెంకటేశ్వరరావు

భీమిరెడ్డి నరసింహారెడ్డి

పి. మధు

వి. శ్రీనివాసరావు

(ఎడిటర్)

☎ 235709

చిరునామా :

ఎడిటర్, మన రైతువాణి,

30ఎ, పాత ఎం.ఎల్.ఎ. క్వార్టర్స్,
హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాద్-29.

గమనిక : చెక్కులు, డిడీలు

'మన రైతువాణి' పేరుతో పంపగలరు.

విముందీనిలో.....

1. కేంద్రమంత్రి షుక్లా లేఖ 2
2. వంగ సేద్యం ఎలా? 3
3. బొమాబ్ సాగు మెళకువలు 6
4. బెండసాగు సూచనలు 8
5. పాదులు వేయటం-సూచనలు 9
6. కోళ్ళ పెంపకం 10
7. కృష్ణాజిల్లాలో పాడి పరిశ్రమ 11
8. కౌలు దోపిడి (సర్వే ఫలితాలు) 15
9. ధరలు పెరిగిన వై నం 17
10. నేలకీ ప్రాణం ఉంది 18
11. బీహార్ లో ఉప్పుగుతున్న భూపోరాటం 20
12. నాగార్జున సాగర్ రైతుల ఇక్కట్లు 23
13. సాగర్ పై ముఖ్యమంత్రి వివరణ 25
14. విస్తా కోడేరులో అవినీతి 27
15. బెల్లం రైతుల విజయం 28
16. నీటి వనరులపై సెమినార్ 29
17. సంక్షోభంలో రాష్ట్ర రైతాంగం 31
18. మనం - మన ఆహారం 32

పాగాకు :

గత 2 సంవత్సరాలుగా పాగాకు సంక్షోభం కారణంగా ఈ సంవత్సరం పంట విస్తీర్ణం తగ్గించారు. అయినా కర్షకులతో ధర చాలా తక్కువగా వున్నదని రైతులు ఆందోళన చెందు తున్నారు. ఇదేమి వట్టిన కేంద్ర వ్యవసాయ శాఖ హైదరాబాద్ లో ఒక సదస్సు పెట్టి (ఎగుమతిదారులు, వ్యాపారస్తుల దానికి హాజరైనారు) పాగాకును జాగా పండించండి - ప్రపంచ మార్కెట్ గిరాకీ వున్నదని పూదరగొట్టారు. ఇది ప్రభుత్వ రెండు నాల్కం ధోరణికి, వ్యాపారస్తుల అమూల్య ధోరణికి చిహ్నం.

Lasertypesetters :

SHRAVANI GRAPHICS

3-4-610/3, Narayanguda, Hyderabad-29.

ప్రాజెక్టులు పూర్తిచేసే బాధ్యత ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వానిదే

ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం అనేక పెద్ద మధ్యతరహా నీటిపారుదల ప్రాజెక్టులు నేటికే కేంద్రం వద్ద పెండింగ్ లో ఉన్నాయని, 21 పెద్ద మధ్య తరహా ప్రాజెక్టులను రాష్ట్రానికి తిరిగి పంపడం జరిగిందని కేంద్ర జలవనరుల శాఖమంత్రి శ్రీ వి.సి. శుక్లా మార్క్సిస్టు పార్టీ పార్లమెంట్ సభ్యులు శ్రీ మోటూరు హనుమంతరావుకు వ్రాసిన లేఖలో తెలిపారు. రాష్ట్రంలో ప్రస్తుతం నిర్మాణంలో ఉన్న ప్రాజెక్టులను పరిపూర్తి చేయడానికి రూ.3,025 కోట్లు అవసరం కాగా 8వ ప్రణాళికలో వీటికి రూ.1,926 కోట్లు మాత్రమే కేటాయించడం జరిగిందని, అందువల్ల ఈ ప్రాజెక్టులు పరిపూర్తి చేయాలంటే ఆదనపు వనరులు సమీకరించాల్సిన బాధ్యత రాష్ట్ర ప్రభుత్వానిదేనని శ్రీ శుక్లా చెప్పారు. ఈ ఏడాది ఆగస్టులో జరిగిన కేంద్ర జలవనరుల సలహా సంఘం సమావేశానికి హాజరైన శ్రీ హనుమంతరావు రాష్ట్రానికి సంబంధించిన పెండింగ్ ప్రాజెక్టులకు త్వరగా ఆమోదం తెలిపాలని కేంద్రమంత్రిని కోరారు. ఆ విజ్ఞప్తికి సంబంధించి శ్రీ శుక్లా ఇటీవల శ్రీ హనుమంతరావుకు వ్రాసిన లేఖ పూర్తి పాఠం క్రింది విధంగా వుంది :

ఈ ఏడాది ఆగస్టు 26న జరిగిన జలవనరుల శాఖ సలహా సంఘం సమావేశానికి హాజరైనందుకు మీకు కృతజ్ఞతలు. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో పెండింగ్ ప్రాజెక్టులకు త్వరగా ఆమోదం తెలిపాలని, వాటిని త్వరగా పూర్తిచేసేటట్లుగా చేయాలని ఆ సమావేశంలో మీరు విజ్ఞప్తి చేశారు.

ఆ విషయాన్ని నేను పరిశీలించాను. రాష్ట్రంలో నాలుగు - కౌలస్సల, మద్దిలేరు, ఎర్రకాలువ, బుగ్గవంక మధ్యతరహా నీటిపారుదల ప్రాజెక్టులకు ఈ ఏడాది పెట్టుబడి ఆమోదం ఇవ్వడం జరిగింది. మూడు మేజర్ ప్రాజెక్టులైన ఏలేరు, వంశధార రెండవదశ, మధ్యతరహా ప్రాజెక్టు అయిన చెలమలవాగుల విషయంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గమక కొన్ని షరతులను ఆమోదిస్తే వాటిని ఆమోదించవచ్చునని సలహా సంఘం అభిప్రాయపడింది. మేజర్ ప్రాజెక్టులయిన తెలుగుగంగ ప్రాజెక్టు అంతరాష్ట్ర సమస్యలు వలన పెండింగ్ లో ఉంది. మరో మేజర్ ప్రాజెక్టు అయిన కె.సి. కెనాల్ ఆధునికీకరణ ప్రాజెక్టును ఇటీవలే సాంకేతిక - ఆర్థిక పరిశీలనకు తీసుకోవడం జరిగింది.

పది మేజర్ ప్రాజెక్టులకూ, పదకొండు మధ్యతరహా ప్రాజెక్టులకూ దీర్ఘకాలంలో నీటి అందుబాటు ఉండకపోవడం, వాటిని 8వ ప్రణాళికలో చేర్చకపోవడం, ప్రాజెక్టు ప్రణాళికలో మౌలికమైన విభేదాలు, కేంద్ర పరిశీలనా సంఘాల నిబంధనలను

మోటూరు హనుమంతరావుకు

వ్రాసిన లేఖలో

కేంద్రమంత్రి శుక్లా వివరణ

పాటించక పోవడం వంటి కారణాల రీత్యా తిరిగి రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి పంపడం జరిగింది. వీటిపై రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మార్పులు చేసిన ప్రాజెక్టు రిపోర్టు పంపాల్సి ఉంది. ఇలా తిప్పి పంపిన వాటిలో పది మేజర్ ప్రాజెక్టులైన పోలవరం, పులిచింతల, శ్రీశైలం ఎడమగుట్టు కాలువ, గాలేరు, నగరి, సుజల స్రవంతి, భీమాల్స్, గుండ్లకమ్మ, శ్రీరాంసాగర్ రెండవదశ, గోదావరి డెల్టా వ్యవస్థ ఆధునికీకరణ, కృష్ణా డెల్టా ఆధునికీకరణ, పెన్నా డెల్టా నీటిపారుదల వ్యవస్థ ఆధునికీకరణ ప్రాజెక్టులున్నాయి.

అలాగే తిరస్కరించబడిన 11 మధ్యతరహా ప్రాజెక్టులలో జంఝూవతి, కొవ్వడకాంప్, పెద్దవాగు, చెల్మలవాగు, యెర్రవాగు, పెద్దేరు రిజర్వాయర్, బహుదాబ్యారేజి, మొడికుంటవాగు, పాలెం వాగు, భూపతిపాలెం, పెద్దగడ్డ రాజర్వాయర్ స్కీములు ఉన్నాయి.

ప్రస్తుతం నిర్మాణంలో ఉన్న ప్రాజెక్టులు పూర్తి అవడం అనేది రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తగినన్ని నిధులు విడుదల చేయడంపైన ఆధారపడి ఉంది. దానితోపాటు వస్తువుల కొరత, సమస్యలు ప్రజల ఆందోళనలు, కాంట్రాక్టు సమస్యలు మొదలైనవి కూడా ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం పనిపై ప్రభావం చూపుతున్నాయి. ఈ ఏడాది ఏప్రిల్ ఒకటవ తేదీ నాటికి రాష్ట్రంలో 19 మధ్య తరహా ప్రాజెక్టులు నిర్మాణంలో ఉన్నాయి. పెరిగిన వాటి వ్యయం రూ.3,025 కోట్లు కాగా ఎనిమిదవ ప్రణాళికలో వాటికి కేటాయింపులు రూ. 1,926 కోట్లు. అందువల్ల కేవలం నిర్మాణంలో ఉన్న ప్రాజెక్టులు పూర్తి కావాలంటేనే రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అదనంగా వనరులు సమీకరించాల్సి వుంటుంది. నిర్మాణంలో ఉన్న ప్రాజెక్టు పూర్తి చేయాలనేది 8వ ప్రణాళికలో నిర్దేశించిన ప్రాధాన్యత, అందువల్ల ఈ ప్రాధాన్యతను గుర్తించి ఎనిమిదవ ప్రణాళికలో సాధ్యమైనన్ని ప్రాజెక్టులు పూర్తి చేయాల్సిన బాధ్యత రాష్ట్ర ప్రభుత్వానిదే.

వంగ సేద్యం ఎలా?

వంగ సంవత్సరం పొడవునా పండించవచ్చు. కాని వర్షాకాలము, శీతాకాలము ఎక్కువ అనుకూలం మే-జూన్, అక్టోబరు-నవంబరు, ఫిబ్రవరి-మార్చి నెలలలో నాటవచ్చును. పంటకాలము 130-170 రోజులు. మురుగునీరు పోవు సదుపాయంగల అన్ని నేలలలోను పండించవచ్చు. రకములు : మేలురకపు సిఫారసు చేయబడిన విత్తనము.

1. పూసాపర్పుల్ లాంగ్ : కాయలు నల్లగా, పొడవుగా వుంటాయి ఎక్కువదిగుబడి నిస్తుంది.

2. పూసాపర్పుల్ క్లష్టర్ (గుత్తి వంగ) : కాయలు నల్లగా, పొడవు తక్కువగా వుండి గుత్తులుగా కాస్తుంది. కాపు ఎక్కువ, బ్యాక్టీరియల్ విట్టి, వెర్రితల తెగుళ్ళను

కట్టుకొనగలదు.

3. పూసా పర్పుల్ రౌండ్ : కాయలు నల్లగా గుండ్రముగా వుండి గుత్తులుగా కాస్తుంది. ఈ రకం కొంత వరకు వెర్రి తెగుళ్ళను తట్టుకొనగలదు.

4. పూసా క్రాంతి : కాయలు కొంచెం లావుగా వుండి మధ్యరకం పొడవుగా ఉంటాయి.

5. అర్కనవనీత్ : సంకర రకము, దిగుబడి పెక్టారుకు 720 క్వంటాళుంటుంది.

6. అర్కకుసుమాకర్ : కాయలు గుత్తులుగా కాస్తాయి కాయలు ఆకు పచ్చగావుండి పూత తెల్లగా ఉండి, మొక్క ఒక్కంటికి 70-75 కాయలుంటాయి. దిగుబడి పెక్టారుకు

గ్రామగ్రామాన రైతు సంఘం పెట్టండి! సభ్యత్వం చేర్పించండి!!

ఆంధ్రప్రదేశ్ రైతుసంఘం పిలుపు

మన సాయ రంగం రోజురోజుకీ సంక్షోభంలోకి నెట్టబడుతున్నది. ప్రభుత్వ విధానాల వలన రైతాంగం దివాళా తీస్తున్నది. సబ్సిడీలు ఎత్తివేయడం, ఎరువులు, విత్తనాలు, పురుగుమందుల ధరలు విపరీతంగా పెరగడం, కరువు కాటకాలు, దిగుబడి తగ్గడం, పుత్పత్తులకు గిట్టుబాటు ధరలు రాకపోవడం వంటి ఎన్నో సమస్యలు ఎదుర్కొంటున్నారు. పెట్టబడుల కోసం తెచ్చే అప్పుల మీద వడ్డీలు మితిమీరి పోయి భారమౌతున్నాయి. చేసుకోను చారెడు భూమిలేక, కౌలుకు చేసుకుంటే, కౌలురేట్లు అధికమై కూలికూడా గిట్టుబాటు కావడంలేదు - ఇలాంటి స్థితిలో వ్యవసాయమే గుదిబండగా మారుచున్నది. ఇక ఎంతో కాలం ఈ స్థితి ని సాగయనీకూడదు. ఎక్కడ చూసినా రైతాంగంలో ఆందోళన, అసంతృప్తి పెరిగిపోతున్నాయి - కాని అసంతృప్తి మాత్రమే చాలదు. అది సంఘటితపడాలి. ఉద్యమ రూపం తీసుకోవాలి. గ్రామీణ వేదలనంతా ఐక్యంచేయాలి. అందుకు రైతుచేతిలోని సాధనమే రైతు సంఘం. ఆంధ్రప్రదేశ్ రైతు సంఘం 5-6 దశాబ్దాలుగా రైతులను కూడగడుతూ హక్కుల కోసం పోరాడుచున్నది. ఎన్నో త్యాగాలు చేసింది. అలాంటి

మనచరిత్ర కలిగిన సంస్థ ఆధ్వర్యాన రైతులంతా సమైక్యం కావాలని ఆంధ్రప్రదేశ్ రైతు సంఘం రాష్ట్ర కార్యవర్గ సమావేశం పిలుపు నిచ్చింది.

సంఘం కార్యవర్గ సమావేశం జనవరి 12వ తేదీన శ్రీ వనం నర్సింగరావు, అధ్యక్షతన హైదరాబాద్‌లో జరిగింది. దీనికి 16 జిల్లాలనుండి సభ్యులు హాజరైనారు. ఫిబ్రవరి 10 నుండి 28వ తేదీ వరకు గ్రామగ్రామాన ఇంటింటికి దళాలుగా తిరిగి రైతులందరిని కలిసి సభ్యత్వం చేర్పించాలని నిర్ణయం తీసుకున్నది. 3 లక్షలకు తగ్గకుండా చేర్పించాలని కోటాలు తీసుకోబడ్డాయి.

దీనికి ముందుగా అన్ని జిల్లాల కార్యవర్గ సమావేశాలు, కార్యకర్తల సమావేశాలు జరిగాయి. వీటిల్లో సభ్యత్వకాంపెయిన్ రైతాంగం ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలు, తక్షణ కార్యక్రమం వగైరా చర్చించబడ్డాయి.

ఫిబ్రవరి నెలంతా సంఘ సభ్యత్వం, రైతువాణి చందాలు చేర్పించండి!

480 క్వంటాళుంటుంది.

7. అర్కషీల్ : కాయలు నల్లగా మెరుస్తూ ఉంటాయి. కాయలు మధ్య రకం. పొడవుగా వుండి కోసిన తరువాత త్వరగా వాడిపోతాయి. మొక్కకు 50-55 కాయలు. హెక్టారుకు దిగుబడి 500 క్వంటాళు.

8. అర్కషీరీస్ : కాయలు లావుగా, పొడవుగా, ఆకుపచ్చగా ఉంటాయి, మొక్కకు 25-30 కాయలు - హెక్టారుకు దిగుబడి 500 క్వంటాళు వరకుంటుంది.

9. హెచ్-4 : కాయలు నలుపు, పొడవుగా ఉంటాయి. నాటిన 50 రోజులకు కాపుకు వస్తుంది. ఆకుల మీద ముళ్ళు వుంటాయి.

నారుపోయుట :

600 గ్రాముల విత్తనం 40 చ.మీ. విస్తీర్ణంలో నారుపోస్తే ఒక హెక్టారు విస్తీర్ణంలో నాలుగుకు సరిపోతుంది. ఒక మీటరు వెడల్పు వీలైనంత పొడవుగల ఎత్తు నారుమళ్ళు కట్టాలి. విత్తనం వేయుటకు ముందు ప్రతి కిలో విత్తనాన్ని 2 గ్రాముల అగ్రసాన్ జి.ఎస్. లేక క్యాప్టాన్ లేక బినోమిల్ లేక బావిప్టాన్ మందుతో కలిపి శుద్ధిచేయాలి.

భూమి తయారుచేయుట - నాలుగు :

భూమి బాగా దుక్కిచేయాలి. హెక్టారుకు 20-25 బన్నుల పశువుల ఎరువు దుక్కిలో వేయాలి. 50 x 30 సె.మీ. దూరంలో 6 నుండి 8 వారములు వయస్సు గల ఆరోగ్యమైన, ధృఢమైన మొక్కలను కుదురుకు రెండు మొక్కలను నాటాలి.

ఎరువులు వేయుట :

హెక్టారుకు 60 కిలోల భాస్వరం, 60 కిలోల పొటాష్ యిచ్చు ఎరువులను దుక్కిలో వేయాలి. హెక్టారుకు 100 కిలోల నత్రజని యిచ్చే ఎరువును మూడు సమభాగములుగా చేసి మొక్కలు నాటిన 25-30 రోజులకు, 60-70 రోజులకు, 100-110 రోజులకు మొక్కకు 4-5 అంగుళాల దూరంలో 3-4 అంగుళాల లోతులో గుంతలో వేసి మట్టి కప్పి నీరు పెట్టాలి.

నీరు కట్టుట :

వర్షాలు కురిసే సమయంలో తోటకు నీరు కట్ట వలసిన పనిలేదు. మిగతా కాలంలో తేమ ఆరిపోకుండా వారం - పది రోజుల కొకసారి నీరు పెట్టాలి. తోట నాటిన తరువాత మొక్క క్రొత్తవేరు పుట్టువరకు కుండతో నీరు పోయాలి. కాలాన్ని బట్టి నేల స్వభావాన్ని బట్టి తడులు పెట్టాలి.

అంతర కృషి :

తోటలో కలుపు లేకుండా తోట నాటిన 20-25 రోజులకు, 55-60 రోజులకు వరుసలలో పారతో తిరగ వేసి కలుపు తీయాలి. మట్టి మొక్కల మొదళ్ళకు ఎగద్రోసి వరుసలమధ్య నీటి బోదెలు ఏర్పరచాలి.

సస్యరక్షణ

పురుగులు :

1. కాండం తొలుచు పురుగు లేక కాయ దొల్చు పురుగు:

తొలి దశలో ఈ రద్దె పురుగులు లేత కొమ్మలలో కన్నవేసి ప్రవేశించుటవల్ల మొవ్వు వాడి, ఎండిపోతుంది. కాయలు కాసే సమయంలో లేత కాయలలో ప్రవేశిస్తాయి. కాయలు పుచ్చి కుళ్ళిపోతాయి.

నివారణ : తోట వేసిన 20-25 రోజుల నుండి కార్బరిల్ 10 శాతం పొడి చల్లాలి. 0.1% పెర్మిత్రిన్ లేదా 0.7% ఎండోసల్ఫాన్ మందు చల్లి నివారించవచ్చు.

2. అక్షింతల పురుగు :

ఈ పురుగులు ఆకుపైగల ఆకు పచ్చటి హరిత పదార్థాన్ని గోకి తింటాయి.

నివారణ : హెక్టారుకు 25 కిలోల కార్బరిల్ 10 శాతం పొడి చల్లిగాని లేక 2 కిలోల 50 శాతం కార్బరిల్ పొడిని 750 లీటర్ల నీటిలో కలిపి లేదా 1 1/2 లీటర్ల మలాథియాన్ మందును 750 లీటర్ల నీటిలో కలిపి ఈ పురుగును నివారించవచ్చు.

3. దీపపు పురుగు, వేను, తెల్ల ఈగ, గోమార్లు :

ఈ పురుగులు ఆకుల అడుగు భాగంలో ఉండి ఆకుల నుండి జీవరసమును పీల్చివేస్తాయి. ఆకులు వడలి

ఎండిపోతాయి. ఈ పురుగుల నివారణకు హెక్టారుకు 750 మి.లీ. డైమిథోయేట్ లేక 1500 మి.లీ. మలాథియాన్ మందును 750 లీటర్ల నీటిలో కలిపి చల్లాలి.

వంగమీద ఆశించే పురుగుల నివారణ మోనోక్రోటో ఫాస్ లేక క్వినాల్ ఫాస్ హెక్టారుకు 25 మి.లీ. మందును 750 లీటర్ల నీటిలో కలిపి చల్లి నివారించవచ్చు.

తెగుళ్ళు

నారుకుళ్ళు తెగులు :

నారు మొక్కల మొదళ్ళు మెత్తబడి కుళ్ళి గుంపులు గుంపులుగా మొక్కలు చనిపోతాయి. నారుమడి వత్తుగా వున్నా, నారుమడిలో మురుగునీరు పోయే సదుపాయం లేక పోయినా యీ తెగులు వస్తుంది. విత్తనం చల్లిన 10-15 రోజుల నుండి ఒక శతం బోర్డోమిశ్రమం 10-15 రోజులు యెడంలో రెండుసార్లు నారుమడిపై చల్లాలి - నారుమడి పల్చగా పోయాలి.

కాయకుళ్ళు - మొక్క ఎండు తెగులు :

కొమ్మలమీద గోధుమరంగు మచ్చలు ఏర్పడి, క్రమేపి మొక్క చివరనుండి మొదలుకు ఎండిపోతుంది. కాయలపై నల్లటి మచ్చలేర్పడతాయి. తెగులు ఎక్కువైనపుడు కాయలు కుళ్ళిపోతాయి.

పైరుమీద తెగులు కనిపించిన వెంటనే 2 గ్రాముల డైథేన్ యం-45 మందును 1 లీటరు నీటిలో కలిపి పిచి కారి చేయాలి.

బూడిద తెగులు :

ఆకుల అడుగు భాగమున బూడిదరంగు వంటి మచ్చలు ఏర్పడతాయి. తెగులు సోకిన ఆకులు క్రమంగా వండుబారి రాలిపోతాయి. మొక్కలు ఏప్పుగా పెరగవు. పూతరాలి కాపు తగ్గుతుంది.

ఈ తెగులు నివారణకు 1 లీటరు నీటిలో కెరథేన్ లేదా 2 గ్రాముల సల్ఫెక్స్ లీటరు నీటిలో కలిపి చల్లాలి. హెక్టారుకు 750 లీటర్ల మందు నీరు సరిపోతుంది.

మొదలు కుళ్ళు తెగులు :

ప్రాథమిక దశలో మొక్క మొదళ్ళు తడిసినట్లుండి

కుళ్ళిపోవును. కాండంమీద మొక్క చుట్టూ నేలమీద తెల్లని బూజు కనబడుతుంది. తెగులు సోకిన మొక్కల ఆకులు వాడి ఎండిపోతాయి.

ఈ తెగులు నివారణకు తోటలో మురుగు నీరు నిలువకుండా చూడాలి. తెగులు సోకిన మొక్కలను పీకి కాల్చివేయాలి. మొక్క మొదలు చుట్టువున్న మట్టికొంత వరకు ఒక శతం బోర్డో మిశ్రమంతో గాని 0.1 శతం వెట్టబుల్ సెరసాన్ లేక అగలాల్ ద్రావణంలో తడపాలి.

వె్రితల :

ఈ తెగులు సోకిన మొక్కల ఆకులు చాల చిన్నవిగా వుండి కాండము మీద కణుపులు దగ్గర దగ్గరగా ఏర్పడతాయి. కొమ్మలు గుత్తులు గుత్తులుగా ఉంటాయి. పూత, పిందె పట్టదు, తెగులు తగిలిన మొక్కలు వెంటనే తీసి కాల్చి వేయాలి. ఈ తెగులు వ్యాప్తిచేయు దీపపు పురుగులను కార్బరిల్ మందు చల్లి నిర్మూలించాలి.

తగ్గిన కొబ్బరి కాయల ధరలు :

యూర్పు, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలు (కోనసీమ) శ్రీకాకుళం జిల్లా ఉద్దానం తదితర ప్రాంతాలలో కొబ్బరి ఒక ముఖ్యమైన పంట. గతంలో తుఫాన్లు, వరదలవల్ల నష్టపోయే రైతాంగానికి కొబ్బరి పంట ఒక పూరకంగా వుండేది. అలాంటి కొబ్బరికాయల ధర వున్నట్లుండి వడి పోయింది. ప్రస్తుతం వెయ్యి కాయలు రూ.1500లకు కొంటున్నాడు, వీటి కన్న ధర రూ.2500గా విధియించా లని రైతుసంఘం డిమాండు చేసింది. అలాగే రాష్ట్రంలో "కోయర్ బోర్డు" పెట్టి ఉత్పత్తులను కొనుగోలుచేసి రైతులను ఆదుకోవాలి.

ప్రతి :

దేశంలో తగినన్ని ప్రత్తి విద్యులు వున్నప్పటికీ కేంద్ర ప్రభుత్వం మిల్లర్ల ఒత్తిడికి లొంగి ఎగుమతులను నిషేధించింది. గత నెల కోటాలో ఇంకా ఎగుమతి కాకుండా విద్యు వున్న లక్షా 60 వేల బేళ్ళను కూడా నిలిపి వేసింది. పెగా 5 లక్షల బేళ్ళప్రత్తి దిగుమతి చేసుకోవాలని యోచిస్తు న్నది. అదే జరిగితే ప్రత్తి ధరవడిపోయి రైతుకి నష్టం వస్తుంది.

టొమాటోసాగు - మెళుకువలు

టొమాటో సీతాకారంలో బాగా పండుతుంది. అధిక వర్షపాతం, అధిక ఉష్ణోగ్రతలను టొమాటో పంట తట్టు కొనలేదు. వేసవిలో పూత రాలిపోతుంది. అందుచే కాపు తక్కువ. మురుగు నీరు పోవు వసతిగల బరువైన గరువేలలు శ్రేష్టం.

రకములు :

(1) పూసారుబీ : 60 రోజులలో కాపుకు వస్తుంది. మొక్క పొడవుగా ఎదుగుతుంది, కాయలు మధ్యసైజులో ఉండి, చారలు ఉంటాయి. సరాసరి హెక్టారు దిగుబడి 180 క్వీంటాళ్ళు.

(2) పూసా ఎర్లీడ్వార్ప్ : 60 రోజులలో కాస్తుంది. మొక్క పొట్టిగా గుబురుగా పెరుగుతుంది, కాయలు మధ్య రకము సైజులో ఉంటాయి. అధిక వర్షాలను తట్టుకుంటుంది.

(3) సెలెక్ష్ 4 : (ఐఐపిఎచ్ఆర్) అధిక దిగుబడి రకం. పండ్లు ఎర్రగాను, గుండ్రముగా ఉంటాయి. దిగుబడి హెక్టారుకు 4 బన్నుల వరకుంటుంది.

(4) సెలెక్ష్ 22 : అధిక దిగుబడి రకం. పండ్లు చాలా పెద్దగా ఉండి, ఒక్కొక్కటి 85 గ్రాముల వరకు బరువు ఉంటాయి.

(5) సియోక్స్ : 70-80 రోజులలో కాపుకు వస్తుంది. కాయలు మధ్య సైజు నుండి పెద్దవిగా ఉంటాయి. లేత కాయలు తెలుపుతో కూడి ఆకుపచ్చగా గుండ్రంగా నున్నగా ఉంటాయి. పండిన కాయలు ఎర్రగా కాంతివంతంగా ఉంటాయి.

(6) మార్ గ్లోబ్ : మధ్యకాల పరిమితి రకం, నాటిన 65-70 రోజులకు కాపుకు వచ్చును. త్వరగా పొడవుగా పెరుగుతుంది. సుమారు 55-60 సెం.మీ. ఎత్తు ఎదుగు తుంది. ఎత్తుగా పెరుగుతుంది. గుత్తిలో 3-4 కాయలుంటాయి. కాయలు గుండ్రంగా ఉంటాయి. పచ్చికాయలు లేత ఆకుపచ్చరంగులోను, ముదురు ఎరుపు రంగులోను, కండ దళసరిగా, విత్తనములు తక్కువగా ఉంటాయి.

నీరు కట్టుట :

పదునుండగా మొక్కలు నాటితే నీరు పోయవలసిన పనిలేదు. వర్షము పడనిచో మొక్క కొత్తవేరు తొడుగు వరకు కుండపోత నీరు పోయాలి.

నాటిన 15-20 రోజులకు పల్చగా నీరుపెట్టాలి. టొమాటో పంటను బెట్ట పరిస్థితులలో నీరు తక్కువగా కట్టి పెంచితే కాపు ఎక్కువకాలం ఉంటుంది. పైరు పెరిగిన తర్వాత మట్టి మొక్కల మొదలును ఎగత్రోసి వరుసల మధ్య బోదెలు చేయాలి. బోదె విడిచి బేదెలో నీరు కట్టాలి. పైరు మీద రసాయన ఎరువు వేసిన తర్వాత ప్రతిసారి

ఈ మాసపు వ్యవసాయ పనులు

వరి	: రెండవ పంటకు ఎరువుల వేయటం - సస్య రక్షణ.
గోధుమ	: తెలంగాణా రాయలసీమ జిల్లాలో కోతలు ప్రారంభం.
వ్రత్తి	: ఎరువులు వేయడం - సస్యరక్షణ - ఎడ సేద్యము.
వీటి వేరుశనగ	: సస్యరక్షణ, తెలంగాణా జిల్లాలో విత్తిన పంటకు ఎరువులు వేయడం - అలాగే సస్య రక్షణ.
పుసుపు	: జూన్ లో నాటిన పసుపు త్రవ్వులు, వండుట, ఎండబెట్టుట
ఆముదం	: సస్యరక్షణ, తెలంగాణా జిల్లాలలో విత్తిన పంటకు అంతరకృషి
పొగాకు	: ఆకు కోయడం - క్యూరింగ్ చేయడం.
చెరకు	: జనవరిలో నాటిన పైరుకు ఎరువులు వేయడం - సస్యరక్షణ కూడ అవసరం.
కూరగాయలు	: బెండవిత్తుట, బీర, సార, పాదులు వేయడం, బమాట, వంగ విత్తనం వేయడం.
మిరప	: ఏరుట, మార్కెట్ కు పంపుట, విత్తనం తయారు చేయడం.

తప్పక నీరు కట్టాలి.

సస్యరక్షణ :

1. కాయదొలుచు పరుగు :

ఈ లద్దె పురుగులు ఆకులు, కొమ్మలు కాయలు తినివేస్తాయి. వండకు కూడ రంధ్రములుచేసి గుజ్జు తినివేస్తాయి. ఈ పురుగును నివారించుటకు హెక్టారుకు 2. కి.గ్రా. 50 శాతం కార్బరిల్ పొడిని, 750 లీటర్లు నీటిలో కలిపి చల్లాలి. 25 శాతం డయాజినాన్ లేక 30 శాతం మలాథియాన్ హెక్టారుకు 2 లీటర్లు మందు 750 లీ. నీటిలో కలిపి చల్లి ఈ పురుగు నివారించ వచ్చు. అవసరాన్ని బట్టి 10-11 రోజుల కొకసారి 2-3 పర్యాయములు మందుకొట్టాలి.

2. అక్షింతల పురుగు :

పసుపుపచ్చ రంగు గలిగి వెంట్రుకలు గల కోరిగా ఉండు పురుగులు ఆకు అడుగుభాగంలో ఉండి, ఆకుపచ్చని హరిత పదార్థాన్ని గోకి తింటాయి. పూర్తిగా ఎదిగిన ఈ పెంకు పురుగులు గుండ్రంగా ఉండిపై రెక్కలు నారింజ రంగులో ఉంటాయి. రెక్కల మధ్య నల్లటి చుక్క ఉంటుంది.

హెక్టారుకు 25 కిలోల కార్బరిల్ 10 శాతం పొడి చల్లగా లేక 2 కిలోల 50 శాతం కార్బరిల్ పొడిని 750 లీ. నీటిలో కలిపి లేక 1 1/2 లీ. మలాథియాన్ మందును 750 లీ. నీటిలో కలిపి చల్లగాని ఈ పురుగును నివారించ వచ్చు.

3. పచ్చదోమలు :

ఆకుపచ్చ రెక్కలు గల దోమలు వెనుకనుండి ఆకులలోని జీవరసాన్ని పీల్చివేయుట వలన ఆకులు, లేత చిగుళ్ళు వండబారి ఎండి వడలిపోతాయి. అందుచేత మొక్కలు సరిగా పెరగవు. ఈ పురుగుల నివారణకు హెక్టారుకు 750 మి.లీ. 30 శాతం డైమెథోయేట్ లేక 1.5 లీ. 50 శాతం మలాథియాన్ చల్లి ఈ పురుగులను నివారించవచ్చు.

4. ఆకుపచ్చ :

ఈ తెగులవలన ఆకులమీద. కాండం మీద నల్లటి మచ్చలు ఏర్పడును. కాయలపైకూడ మచ్చలు ఏర్పడి కుళ్ళిపోతాయి. తెగులు తగిలిన మొక్కలు మచ్చ దగ్గరకు విరిగి ఎండిపోతాయి. ఆకులు మాడిపోతాయి.

కాస్టాన్ లేక డైథేన్ జడ్-78 లేక డైథేన్ యం-45

మందులలో ఏదైనా హెక్టారుకు 1.25 కిలోల మందు 750 లీటర్లు నీటిలో కలిపి చల్లాలి. అవసరమును బట్టి 10 రోజుల కొకసారి 2-3 పర్యాయములు పై మందు తిరిగి చల్లాలి.

5. నారుమడిలో మాగుడు తెగులు :

నారుమడిలో మొక్కలు తెప్పలుగా చనిపోవుట. నారుమడికి ఎక్కువగా నీరు పెట్టకూడదు. నారుమళ్ళను 0.1% బ్రాసికాల్తోగాని, క్యాప్టాన్తో తడపాలి.

1 శాతం బోర్డో మిశ్రమాన్ని పిచికారి చేసి అరికట్ట వచ్చును. కాయలు నేలకు తగులకుండా జాగ్రత్త పడాలి.

7. వెర్రితల :

ఎప్పటికప్పుడు తెగులు తగిలిన మొక్కలు పీకి భూమిలో లోతుగా పూడ్చి వేయాలి. ఈ వ్యాధిని వ్యాపింప జేయు పచ్చదోమల దోమలు మొదలగు వాటిని నిర్మూలించాలి.

బయో హెక్టాలజీతో మేలైన మొక్కల ఉత్పత్తి

'బయో హెక్టాలజీ' ఇటీవల పేర్లలో తరుచుగా వస్తువుతున్నది. దీనివల్ల ఏమి ఉపయోగం అని మీరు అశ్చర్యపోతూ ఉండవచ్చు. ఈ హెక్టాలజీ ఉపయోగించి, ఏకకణాల నుండి లేదా కొన్ని కణసమూహాల నుండి స్వచ్ఛమైన, విజల్బులు లేని మొక్కలను ఉత్పత్తి చేయవచ్చు. ఇలా ఉత్పత్తి చేసిన మొక్కలు నూటికి నూరు పాళ్ళు తల్లి మొక్కను పోలి ఉంటాయి. ప్రతి మొక్క ఒకేపేరి వర్గానికి వస్తుంది. అధిక దిగుబడినిస్తాయి. వెరన్ వచ్చే ప్రమాదం లేదు. ఈ ప్రక్రియవల్ల ఉత్పత్తి చేసిన మొక్కల ద్వారా వెమల్ డ్లు (నులిపురుగు) వ్యాప్తి చెందవు. ఈ హెక్టాలజీతో ఉత్పత్తి చేసిన అరటి మొక్కలలో కాయ దిగుబడికి సరాసరి 65-70 శాతం పెంచవచ్చు. గెలకు కాయల సంఖ్య, కాయ సరాసరి బరువు బయో హెక్టాలజీ మొక్కలలో పెరుగుతుంది. ఈ మొక్కలను నల్పిడిపై కూడా అమ్ము తున్నారు. వీ.వి.భానున్ అండ్ కో., మరియు ఇండో ఆమెరికన్ కంపెనీలు ఇట్టి అరటి మొక్కలను బాణీబ్ల స్థాయిలో ఇప్పటికే అమ్ముతున్నాయి.

బెండసాగు-సూచనలు

సంవత్సరం పొడవునా నీటివనరు ఉంటే బెండను పండించవచ్చు. ముఖ్యంగా జూన్-జూలై, అక్టోబరు-నవంబరు, ఫిబ్రవరి-మార్చి నెలల్లో విత్తనం వేయవచ్చు.

రకములు :

1. పూసనవాని.
2. సెలెక్షన్ - 2
3. లాం హైబ్రిడ్.

పూసనవాని రకం పండాకు తెగులు (ఎల్లోవైరస్ మొజాయిక్)ను తట్టుకుంటుంది. అందుచేత ఈ రకం వాడాలి.

భూమిని బాగా దుక్కిచేసి మెత్తగా తయారుచేయాలి. హెక్టారుకు 10-12 కిలోల విత్తనం పడుతుంది. కుదురుకు రెండు-మూడు గింజలను 18 అం. x 12 అం. (45 x 30 సెం.మీ.) దూరంలో వరుసలలో వెయ్యాలి. విత్తనం మట్టిలో 4 సెం.మీ. కంటే లోతుగా వెయ్యరాదు.

ఎరువులు :

దుక్కిలో హెక్టారుకు 20 బండ్లు బాగుగా చివికిన పశువుల ఎరువుతోబాటు 125 కిలోల సి.ఎ.ఎన్ లేక అమోనియం సల్ఫేట్, 150 కిలోల సూపర్ ఫాస్ఫేటు, 100 కిలోల మ్యూరియేట్ ఆఫ్ పొటాష్ వేసి బాగా మట్టితో కలిపేటట్లు దున్నాలి.

10 కిలోల అమోనియం సల్ఫేటు ఎరువును మొక్కకు 4 అం. - 5 అం. దూరంలో 3 అం.- 4 అం లోతులో మొక్క మొదలు చిన్న గుంతతీసి ఎరువు వేసి మట్టితో కప్పాలి.

అంతరకృషి :

విత్తన 15-20 రోజులకు తిరిగి అవసరాన్ని బట్టి గొప్ప త్రవ్వ కలుపుతీయాలి.

మంచి పదునులో విత్తనాలు వేయాలి. వర్షాకాలంలో నీరు కట్టవలసిన పనిలేదు, ఇతర కాలములలో పల్చగా తేమ ఆరిపోకుండా నీరు కట్టాలి. వరుసల మధ్య లోతు తక్కువగా బోదెలు చేసి ఆ మట్టిని మొక్కల మొదటికి ఎగతొయ్యాలి. ఈ కాలువల గుండా తోటకు నీరుపెట్టుకో

వచ్చు.

చీడపీడలు - నివారణ

కాండము, కాయదొలుచు పురుగు :

విత్తన 15-10 రోజులకు మొదలుపెట్టి ఈ పురుగు రాకుండా మందుకొట్టాలి. పురుగు ఆశించిన యెడల పురుగు పట్టిన కొమ్మలు, కాయలు త్రుంచి మలాథియాన్ 50 శాతం 28 మి.లీ. మందు 13.4 లీ. నీటిలో కలిపిగాని లేక లిండేన్ 6.5 శాతం పొడి 50 శాతం ఫిన్ట్రోథియాన్ లేక మెటాసిస్టాక్స్ 2 మి.లీ. ఒక లీటరునీటిలో కలిపి చల్లాలి.

కోడిపేలు :

ఇవి ఆకుల అడుగునవుండి రసాన్ని పీల్చుట వలన ఆకులు పసుపు రంగుగాను, తెల్లగాను అయి ఎండిపోతాయి. దీనిని నివారించుటకు 300 మెష్ గంధకపు పొడిని ఎకరాకు 10-12 కిలోలు లేక నీటిలో కరిగే గంధకం పొడి 28 గ్రాములు 9 లీటర్ల నీటిలో కలిపి చల్లాలి.

పచ్చదోమ (జాసిడ్స్) :

1) మలాథియాన్ 2 మి.లీ. లీటరు నీళ్ళలో లేదా

2) 50 శాతం డి.డి.టి. 28 గ్రాములమందు 9 లీటర్ల నీటిలో కలిపి చల్లాలి.

పండాకు తెగులు (ఎల్లోవైరస్ మొజాయిక్) :

మొక్కల ఆకులు ఈ నెల మధ్య పసుపుపచ్చగా మారి పెరుగుదల ఆగిపోతుంది. ఇది వైరస్ తెగులు, ఈ తెగులు సోకిన మొక్కలు ఎప్పటికప్పుడు ఏరి తీసి పూడ్చి వేయాలి. బెండజాతి పైరు కలుపు మొక్కలు దగ్గరలో ఉండరాదు, తెగులు వ్యాపింపజేయు పచ్చదోమను డి.డి.టి. 50 శాతం పొడి చల్లి నివారించాలి.

బూడిద తెగులు :

ఆకుల వెనుక తెల్లటి బూడిద చల్లినట్లు ఉండి నల్లటి

బీర, సార, కాకర, పొట్ల, గుమ్మడి, బూడిద గుమ్మడి, దోసపాదులు

విత్తు కాలము :

బీర : మే, జూన్, జనవరి-మార్చి.

సార (అనప) : జూన్-జూలై, అక్టోబరు-నవంబరు, ఫిబ్రవరి-మార్చి.

కాకర : జూన్-జూలై, అక్టోబరు-నవంబరు, ఫిబ్రవరి-మార్చి.

పొట్ల : ఏప్రిల్-జూలై, అక్టోబరు-నవంబరు.

గుమ్మడి, బూడిద గుమ్మడి : జూన్-జూలై.

దోస పాదులు : జూన్-జూలై, డిసెంబరు-మార్చి.

రకములు :

బీర : చిత్రాడ, జగత్యూల్ లాంగ్, పూసానజ్జర్.

సార (అనప) : పూసా సమ్మర్ ప్రొలిఫిక్ పాడవు, పూసా సమ్మర్, ప్రొలిఫిక్ గుండ్రము.

కాకర : కోయంబత్తూర్ వైట్ లాంగ్, ఆర్కహరీత్.

పొట్ల : తెలుపు పాడవు, ఆకుపచ్చ పాడవు, చారలు పాడవు, లింగ పొట్ల.

గుమ్మడి : అర్కసూర్యముఖి, అర్కచందన్.

పాదులలో విత్తనం నాలుగప్పుడు యకరాకు 20 బండ్ల పశువుల ఎరువుతోలాల్సి. 70-80 కీ.గ్రా. సూపరు పాస్ఫేటు కూడా పాదులలో వేయాలి.

అంతరకృషి - నీరు పెట్టుట :

పొలంలోను, పాదులలోను గొప్ప త్రవ్వ కలుపు తీయాలి. పాదులలో ఎక్కువ పదును లేకుండాను, తడి ఆరిపోకుండాను నీరు పెట్టాలి. వరుసలమధ్య కాల్యద్వారా పాదులకు నీరు పెట్టవచ్చు.

ఎరువులు :

విత్తన 20-25 రోజులకు యకరాకు 50 కీ.గ్రా. కాంప్లెక్సు ఎరువు. 100 కీ.గ్రా. వేపపిండి, 40-45 రోజులకు 25 కీ.గ్రా. యూరియా+100 కీ.గ్రా. వేపపిండి కలిపి పాదులలో వేసి మట్టితో కలియునట్లు గొప్ప త్రవ్వాలి. ఎరువు వేసిన తరువాత పాదులలో నీరు పెట్టాలి.

కాకరపాదుల మొదట కంప నాటితే దానిపై పాదులు అల్లకొని కాపుకొస్తాయి. లేదా కాకర, పొట్లపాదులకు

6 అ. ఎత్తున పందిరి వేయాలి. పొట్ల పాదులలో ఇతర రకం పాదులు కలిపి పండించరాదు. పొట్లపిండిల చివర చిన్నరాయి కడితే కాయలు మెలికలు తిరగక పాడవుగా సాగుతాయి.

చీడపీడలు :

1. గుమ్మడి గొంగళిపరుగు, పొట్ల ఆకులు తిను లద్దె పురుగులు : 3 గ్రా. 50 శాతం కార్బరిల్ పాడి లేక 2 మి.లీ. మలాథియాన్ ఒక లీటరు నీటిలో కలిపి చల్లాలి. యకరాకు 8 కీ.గ్రా. 10 శాతం కార్బరిల్ పాడి చల్లి పై పురుగులను నివారించవచ్చు.

2. గుమ్మడి పెంకుపురుగు : యకరాకు 8 కీ.గ్రా. 10 శాతం కార్బరిల్ పాడి చల్లిగాని లేక 50 శాతం కార్బరిల్ మందు 3 గ్రా. ఒక లీటరు నీటిలో కలిపి చల్లిగాని నివారించ వచ్చు.

3. కాయదొల్చు ఈగలు : 2 మి.లీ. మలాథియాన్ 1 లీటరు నీటిలో కలిపి చల్లాలి.

4. బూడిద తెగులు : ఎకరాకు 8 కీ.గ్రా. గంధకం పాడి చల్లిగాని లేక 3 గ్రా. నీటిలో కరుగు గంధకం పాడి లీటరు నీటిలో కలిపి చల్లాలి.

5. బూజు తెగులు : ఒక శాతం బోర్డో మిశ్రమం లేక బ్లయిటాక్స్ లేక డైథేన్ జడ్-78 చల్లాలి.

6. వెర్రితెగులు : ఆకులు, ఈనెలు పసుపురంగుగా మారును. ఈ వ్యాధి పేనుబంక పురుగుద్వారా వ్యాప్తి చెందును. 2. మి.లీ. మిథైల్ డెమటాన్ ఒక లీటరు నీటిలో కలిపి చల్లి ఈ పురుగు నివారించి వ్యాధి వ్యాప్తిని అరికట్టాలి.

(8 పేజీ తరువాయి...)

మచ్చలు ఏర్పడతాయి. దీని నివారణకు గంధకం పాడి చల్లాలి.

విత్తన 30-35 రోజులకు పూతకువచ్చి 45-50 రోజుల నుండి కాయలు కోసుకోవచ్చు. బెండకాయలు త్వరగా మురిదిపోతాయి, అందుచే రోజు విడిచి రోజు కాయలు కొయ్యాలి. ఎకరాకు 5000-6000 కిలోల పంట దిగుబడి లభిస్తుంది.

కోళ్ళ పెంపకం = మేళమవులు

కోళ్ళ టికాల కార్యక్రమము

వయస్సు	వ్యాధి	టీకామందు	ఇచ్చు విధానము
1	2	3	4
రోజు	మెరక్స్	మెరిక్స్టిన్	ఒక గొట్టములో 1000 పిల్లలకు సరిపోవు మందు వుంటుంది. దీనిని 200 మి.లీ. డైల్యూఎంటుతో కలిపి, ప్రతి పిల్లకు 0.2 మి.లీ. చొప్పున ఇంజక్షన్ కండరమునకు ఇవ్వాలి. దీని ప్రభావము 18 నెలల వరకు వుంటుంది.
మొదటి వారం	కొక్కర తెగులు	ఎఫ్-1 (లెంటజన్ వాక్సిన్	ఒక గొట్టములోని మందును 10-15 మి.లీ. సెలైన్ ద్రావణములో కలిపి, ఒక్కొక్క చుక్క చొప్పున ప్రతి పిల్లకు, కన్ను, ముక్కులో వేయవలయును. ఇది కోడి పిల్లలకు 2-4 నెలల వరకు రక్షణ కలిగించుతుంది.
రెండవ వారం	కోళ్ళమశూచి	పిజియన్ పాక్స్ వాక్సిన్	ఒక గొట్టములోని మందును 5 మి.లీ. 50 శాతం, గ్లిజరిన్ సెలైన్ ద్రావణంలో కలిపి, దానిలో ముంచిన సూదితో రెక్కలో గ్రుచ్చుట వలన, 2-3 నెలల వరకు నిరోధక శక్తి కలిగించవచ్చును.
ఆరవ వారము	కొక్కర తెగులు	ఫ్రీడ్ డ్రెడ్ ముక్తేస్వర్ కుమరన్ రకములు	రెండు వందల కోళ్ళకు సరిపోవు గొట్టపు మందుకు 100 మి.లీ. నార్మల్ సెలైన్ ద్రావణము కలిపి ప్రతి కోడికి 0.5 మి.లీ. మందును, చర్మము క్రింద రెక్కలో ఇంజక్షన్ ఇవ్వాలి. ఈ టికా మరల 4 నెలల వయస్సులో వేయవచ్చును.
ఎనిమిదవ వారము	కోళ్ళమశూచి	ఫాల్ పాక్స్ వాక్సిన్	ఒక గొట్టంలోని మందును సుమారు 5 మి.లీ. గ్లిజరిన్ సెలైన్ తో కలిపి, దానిలో ముంచిన సూదితో రెక్కలో గ్రుచ్చిన వ్యాధి నిరోధక శక్తి 1 1/2 సం॥ ఉంటుంది. ఇది కూడా 4 నెలల వయస్సులో తిరిగి చేయబడును.
18 వారములు	ఇన్ ఫెక్టియస్ బ్రాంకైటిస్	ఐ.బి. వాక్సిన్	అవసరమయినపుడు మాత్రము వాడవలెను. (సమాప్తం)

కృష్ణ జిల్లాలో పాడి పరిశ్రమ

శ్రీ మండవ జానకిరామయ్య, అధ్యక్షులు,
కృష్ణ జిల్లా పాల ఉత్పత్తిదారుల సహకార సమితి లిమిటెడ్.

కృష్ణ జిల్లా డెల్టా ప్రాంతమైయుండి వ్యవసాయ కంగానే ముందంజ వేయడంకాక నాణ్యమైన పశు సంపదకు కూడా పేరుపొందింది. జిల్లాలో మొత్తం 2.73 లక్షల పాడిపశువులు కలవని అంచనా. పాడి పరిశ్రమ గ్రామాల్లోని వేలాదిమంది మధ్య తరగతి, బడుగువర్గాలకు జీవనోపాదిగా వుంది.

యూనిసెప్ వారి సహకారంతో 1965వ సంవత్సరంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కృష్ణ జిల్లాలో పాడిపరిశ్రమ వ్యవస్థాగతంగా "సంయుక్తపాలపథకం" పేరుతో ప్రారంభించబడింది. దక్షిణ భారతదేశంలో తొలి పాల ఉత్పత్తుల కర్మాగారం ఏప్రిల్ 1969లో విజయవాడలో నెలకొల్పారు.

రాష్ట్రంలో పాడిపరిశ్రమ నిర్వహణ కొన్ని ముఖ్యమైన మార్పులు చెందింది. పశు సంవర్ధక శాఖతో మొదలై సంయుక్త పాల పథకం (1960), పాడి అభివృద్ధి శాఖ (1971), ఆంధ్రప్రదేశ్ పాడిపరిశ్రమాభివృద్ధి సంస్థ (1974), ఆంధ్రప్రదేశ్ పాడిపరిశ్రమాభివృద్ధి సహకార సమాఖ్య (1981) గా నున్నది.

జాతీయ పాడిపరిశ్రమాభివృద్ధి సంస్థవారి పాల వెల్లువ పథకాల క్రింద జిల్లాలో పరిశ్రమ విస్తరించింది. సహకార రంగంలో ఆనంద్ ప్రతీకగా పాడిపరిశ్రమ నిర్వహణ 1981లో రూపుదిద్దుకుంది.

కృష్ణ జిల్లా పాల ఉత్పత్తిదారుల సహకార సమితి 1983లో రిజిస్టర్ అయింది. ఫిబ్రవరి, 1985 నుండి జిల్లాలో పాడిపరిశ్రమ యాజమాన్యాన్ని చేపట్టింది.

కృష్ణ జిల్లాలో 450 పాల ఉత్పత్తిదారుల సహకార సంఘాలు వున్నవి. వీటిలో 67,000 పాల ఉత్పత్తిదారులు సభ్యులు. అంతేకాక 340 పాల ఉత్పత్తిదారుల అసోసియేషన్ కేంద్రాలు పనిచేస్తున్నాయి.

కృష్ణ జిల్లా పాల ఉత్పత్తిదారుల సహకార సమితి జిల్లాలోని 750 గ్రామాల నుండి 25 పాల సేకరణ రూల్స్ ద్వారా 85,000 మంది పాల ఉత్పత్తిదారుల నుండి రోజూ పాలు సేకరిస్తున్నది.

జిల్లాలో 6 పాల శీతల కేంద్రాలు : 1. పామర్యి, 2. హనుమాన్ జంక్షన్, 3. వీరంకిలాకు, 4. గుడ్లవల్లేరు, 5. చిల్లకల్లు 6. తిరువూరులలో నెలకొల్పబడినాయి. వీటి మొత్తం సామర్థ్యం రోజుకు 1.22 లక్షల లీటర్లు.

విజయవాడలోని పాల ఉత్పత్తుల కర్మాగారము ఈ క్రింది ఉత్పత్తి సామర్థ్యాన్ని కలిగి వుంది.

1. పాల ప్రాసెసింగ్ రోజుకు	2.5 లక్షల లీటర్లు
2. పాలపాడి తయారీ రోజుకు	22 మె. ట.
3. బటర్ రోజుకు	22 మె. ట.
4. నెయ్యి రోజుకు	18 మె. ట.

పాల ఉత్పత్తుల కర్మాగారంలో అత్యాధునిక సాంకేతిక ప్రక్రియ గల అసెప్టిక్ ప్యాకేజింగ్ స్టేషన్ కూడా స్థాపించబడింది. ఇక్కడ రోజుకు 40,000 లీటర్ల లాంగ్ లైఫ్ మిల్క్ ప్యాక్ చేయవచ్చు. ఇవి 3 నెలలు సాధారణ వాతావరణంలో నిలువ వుంటాయి.

1969-1992 మధ్య కాలంలో కృష్ణ జిల్లాలో పాల సేకరణ రోజుకు 45,000 - 92,000 కే.జి.ల మధ్యనే వుంది. జిల్లాలో పాడికి గేదెలపైననే కేంద్రీకరణ జరిగి వున్నందున పాల ఉత్పత్తి, సేకరణలో ఈ పాచ్చు తగ్గులు సంభవిస్తున్నవి. గత దశాబ్దంలో పాల సేకరణ ఈ విధంగా వుంది.

సంవత్సరము	లక్షల లీటర్లు	రోజుకు సరాసరి
1983-84	210.98	57,644
1984-85	174.82	47,896
1985-86	266.89	73,122
1986-87	288.09	78,930
1987-88	253.59	69,287
1988-89	199.43	54,639
1989-90	206.55	56,588
1990-91	216.92	59,429
1991-92	251.28	68,657
1992-93	335.32	91,869

ఋతుపరంగా పాల ఉత్పత్తిలో వస్తున్న అసమానతలను తగ్గించవలసిన అవసరం ఏర్పడింది. అందుకై కొత్త పథకాలు చేపట్టబడినాయి. జిల్లాలో పాల ఉత్పత్తి పెంచడానికి సంకరజాతి ఆవుల సంతతి అభివృద్ధి చేయాలని “కృష్ణా కామధేను పథకం” 1990లో ప్రవేశపెట్టబడింది. ఈ పథకం ద్వారా బ్యాంకులు, డి.ఆర్.డి.ఎ., ఎస్.సి.సొసైటీ, క్రిషి వారి ఆర్థిక సహాయంతో సంకర జాతి ఆవులు రైతులకు అందించబడినాయి. కామధేను బుజ్జాయిల సంక్షేమ పథకం 1991లో దూడల పెంపకానికి ప్రారంభించబడింది. ఈ పథకాలవల్ల పాల ఉత్పత్తి స్థిరీకరించబడడమేకాక అధికం చేయబడింది.

1992-93 సంవత్సరంలో జిల్లాలో రోజువారీ పాల సేకరణ సరాసరి 92,000 కే.జీ.లు కాగా డిశంబర్ 1992లో ఒక్క రోజున గరిష్ట స్థాయిలో 1,55,000 లీ. సేకరించడం రికార్డు. ప్రస్తుత సీజనులో పాల సేకరణ 1,55,000 లీటర్లు.

తక్కువ ఖర్చుతో అధిక పాల ఉత్పత్తికై రైతులకు ఈ క్రింది సాంకేతిక నియమాలను సమితి అందిస్తున్నది.

- ప్రాథమిక పశువైద్య సదుపాయములు
- సబ్సిడీపై పశువైద్య మందులు, వాక్సీన్లు
- కృత్రిమ గర్భోత్పత్తి సదుపాయాలు
- ముద్రాజాతి విత్తనపు దున్నపోతులు

- సబ్సిడీపై పశుగ్రాస విత్తనములు
- సమీకృత పశుదాణా
- 2/3 వంతు సబ్సిడీపై పశు భీమా పథకం

కేసరపల్లిలో పాడి శిక్షణా కేంద్రాన్ని నెలకొల్పి, పాడి అభివృద్ధి, పశు ఆరోగ్య సంరక్షణ, పాల సహకార సంఘాల నిర్వహణ మొదలగు వాటిపై రైతులకు శిక్షణ -

ఎన్.డి.టి.బి. వారి ఆధ్వర్యంలో సహకార అభివృద్ధి బృందం ఏర్పరచి, గ్రామాల్లో సహకార సంఘ సభ్యులకు ముఖ్యంగా మహిళలకు సహకార వ్యవస్థపై అవగాహన పెంచుటకు కృషి జరుపుతున్నది.

విజయవాడలోని పాల ఉత్పత్తుల కర్మాగారం కోస్తా జిల్లాలోని ఇతర పాల యూనియన్ల మిగులు పాలను వివిధ పాల ఉత్పత్తులుగా మార్చి నిలువ చేస్తున్నది. 1992-93 సంవత్సరంలో రోజుకు సరాసరి 1.73 లక్షల కే.జీ.లు, గరిష్ట స్థాయిలో 3.18 లక్షల కే.జీ.ల పాలను హేండిల్ చేసింది. ఈ కర్మాగారంలో 1000 బన్నుల వెన్న నిల్వ చేయబడుతుంది. 1992-93 సంవత్సరంలో రికార్డు స్థాయిలో 2,646 మె.ల.ల స్కిమ్ మిల్క్ పౌడర్, మరియు 2,377 మె.ల. నెయ్యి ఉత్పత్తి చేసింది.

జిల్లాలోని లక్ష కుటుంబాలకు రోజుకు 81,000 లీటర్ల శుద్ధి చేసిన పాలు సరఫరా చేస్తున్నది. నెయ్యి, మజ్జిగ, కుల్చీ, దూదపేడా మొదలగు పాల ఉత్పత్తులను కూడా విక్రయిస్తున్నది. విజయ బ్రాండ్ పేరుతో ఈ కర్మాగారంలో తయారు చేయబడుతున్న నెయ్యి, పాలపాడి, యు.హెచ్.టి. పాలు (టెట్రాబ్రిక్), మెర్రి మిల్క్, ఉత్తమ నాణ్యత గలవిగా జాతీయ మార్కెట్లో పేరుపొందినవి. టెట్రాబ్రిక్ పాలు బొంబాయి, గోవా, పూనా, కలకత్తా, హైదరాబాద్లలో చేయబడిన సెరిలెక్ట్ క్రిమ్, స్లిమ్ మిల్క్ (వెన్న లేకుండా), డిస్టర్ట్ మేజిక్ ఐస్క్రిమ్ మార్కెట్లో ప్రవేశపెట్టబడుతున్నాయి.

జిల్లా సమితిలోని పశుదాణా కర్మాగారములు సాలీనా 12,000 మె. ల. ల పశుదాణా మరియు 400 మె. ల. మిక్చర్ ఉత్పత్తి చేసి విక్రయిస్తున్నాయి.

గ్రామాల్లో పాల సహకార సంఘాలు ఏర్పడిన

దరిమిలా వ్యాపారాభివృద్ధి సాధించినవి. అవి ఆర్జించిన లాభాల మిగులుతోను, ప్రభుత్వంవారు తెలుగు గ్రామీణ క్రాంతి పథకం మరియు కృషియల్ బ్యాలెన్సింగ్ నిధుల వినియోగం క్రింద అందించిన ఆర్థిక సహాయంతో 345 గ్రామాల్లో రు. 2.2 విలువగలిగిన పాల సహకార సంఘాల భవనాలను నిర్మించుకొన్నాయి. గ్రామీణాభివృద్ధికి తమ వంతు కర్తవ్యం నిర్వహిస్తున్నవి. జిల్లా సమితి రు. 55 లక్షలు వాటాధనము కలిగి వుంది. దీని వార్షిక బర్నోవర్ రు. 60 కోట్లు. పాల ఉత్పత్తిదారులకు రు.30 కోట్లు పాల సాముగా చెల్లించ బడుచున్నది. జిల్లా సమితిలో 1850 మంది సభ్యులు ఉన్నారు.

జిల్లాలో గ్రామీణ పాల ఉత్పత్తిదారుల మరియు పాడిపరిశ్రమ బహుముఖాభివృద్ధికి జిల్లా సమితి తీవ్ర కృషి జరుపుతూ వుంది. దీర్ఘకాలిక ప్రణాళికలను రూపొందించి పాల ఉత్పత్తి మరియు సేకరణ అభివృద్ధికి పాల ఉత్పత్తుల కర్మాగార ఉత్పాదకత సామర్థ్యాన్ని పూర్తిగా వినియో

గించుకొనడానికై రోజుకు 2.5 లక్షల లీటర్లు కృష్ణా జిల్లాలోనే సేకరించడానికి చేస్తున్న ప్రయత్నాలు ఫలిస్తున్నప్పటికీ కొన్ని సమస్యలను ఎదుర్కొంటున్నది.

కృష్ణా జిల్లా సమితిలో నున్న మిగులు సేబ్బంది ప్రధాన సమస్య. ఇది పరిశ్రమ లాభదాయక నిర్వహణకు ప్రమాదకరంగా వుంది. దీనికారణంగా ఉత్పన్నమయ్యే పరిస్థితులను దృష్టిలో వుంచుకొని మిగులు సేబ్బందిని తగ్గించే విషయమై రాష్ట్రప్రభుత్వం పరిశీలనకై కొన్ని ప్రతిపాదనలు చేసింది. అవి 1. వాలంటరీ రిటైర్మెంట్, 2. మిగులు సేబ్బందిని కావలసిన యూనియన్లకు బదిలీచేయుట.

సమితి చేపట్టిన చర్యలవలన జిల్లాలోని చిన్న, నన్నకారు రైతులు భూమిలేని పేదల ప్రయోజనాలు కాపాడుటయేగాక గ్రామీణ పాడిపరిశ్రమ మరింత బలవత్తరమై పాల ఉత్పత్తిదారుల రాబడి పెరిగి ఆర్థికాభివృద్ధి పొందగలదు.

పెరికి సింగారం ప్రాథమిక వ్యవసాయ సహకార సంఘం లిమిటెడ్

రిజిస్టర్ నెం. 1328/TR

ఖమ్మం జిల్లా ఏర్పడి 40 సం॥ నిండిన సందర్భముగా నేను మా పాలకవర్గ సభ్యుల తరపున జిల్లా ప్రజలకు, అధికారులకు, అనధికారులకు నాయొక్క శుభాకాంక్షలు.

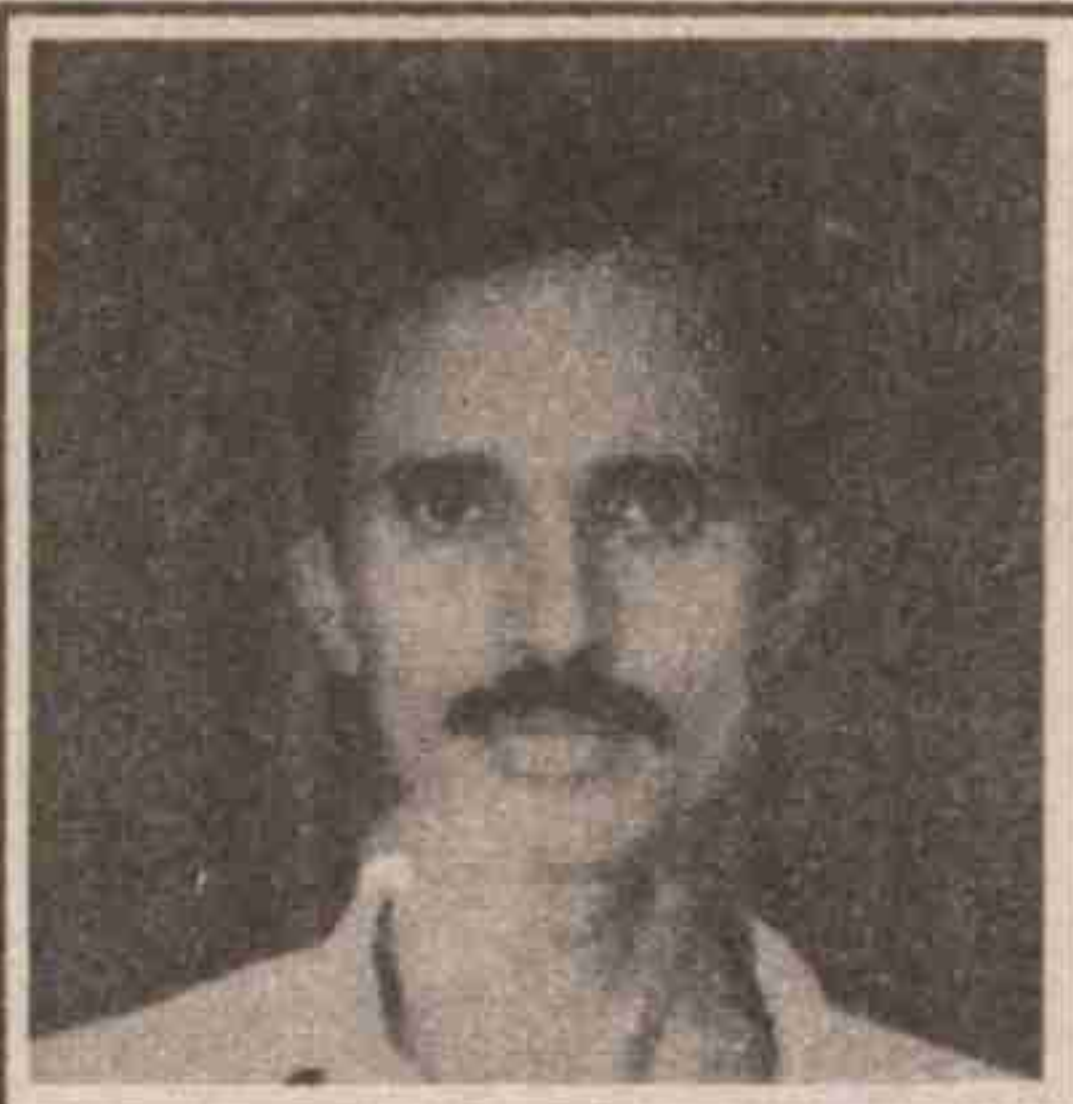
సంఘం మొత్తం సభ్యులు : 2340

సభ్యులకు ఇచ్చిన అప్పులు :

స్వల్పకాలిక అప్పులు - 1233 (మందికి) - 75,07,000

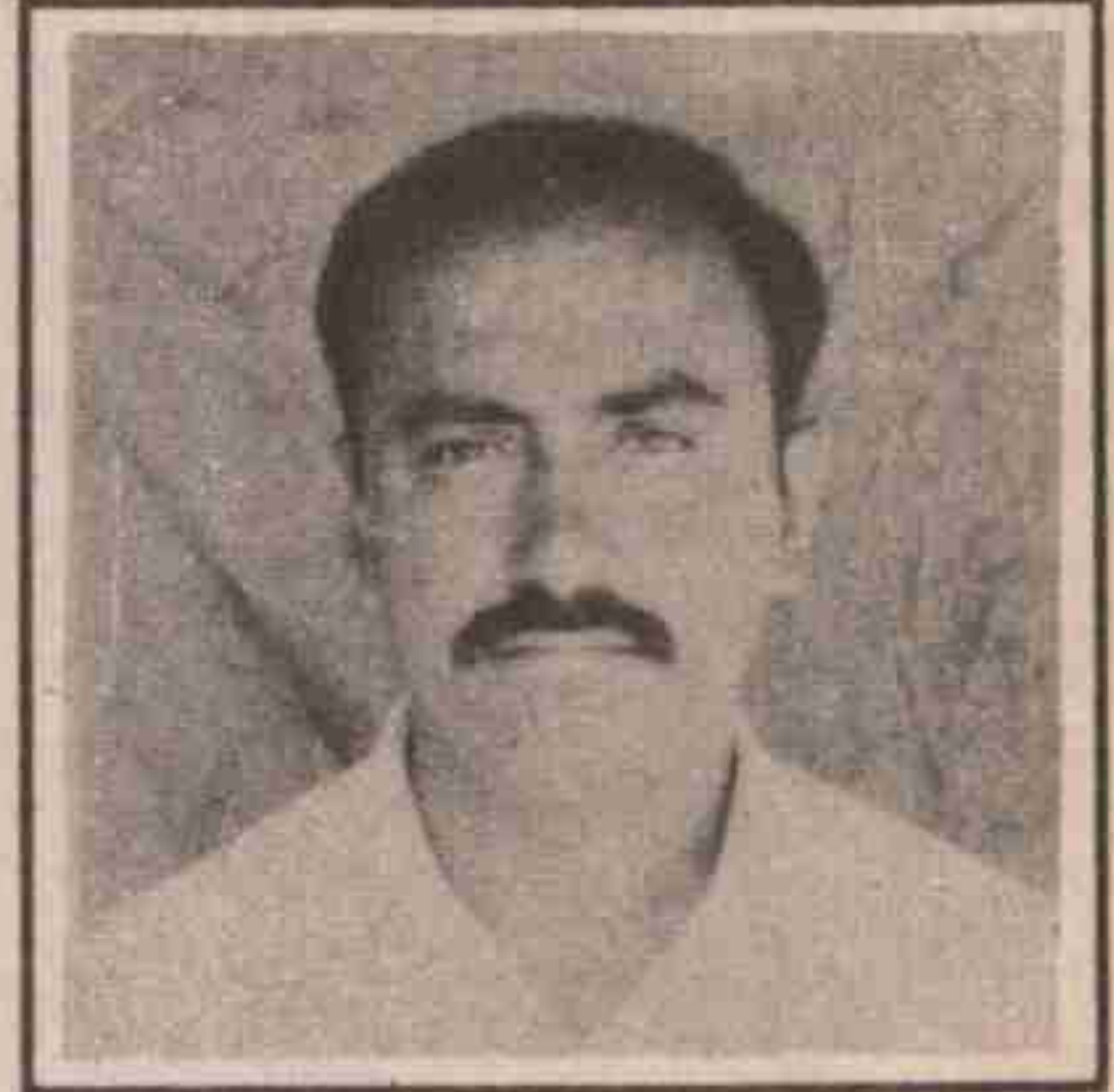
దీర్ఘకాలిక అప్పులు - 116 (మందికి) - 16,07,000

మొత్తం - 1349 (మందికి) - 91,14,000

వెల్లంపల్లి ఆచార్య
అధ్యక్షులు

సంఘమునకు ఆఫీసు మరియు గోదాము కలదు
గత సంవత్సరము (1992-93) వసూళ్ళు 93%

సామినేని క్రిష్ణమోహన్
కార్యదర్శి

నాయొక్క సంఘం రైతులకు ఎల్లవేళల సేవచేయుచు ముందు కూడా అభివృద్ధి కార్యక్రమములలో హాల్గొంటానని సభ్యులకు హామీ ఇస్తున్నాను. సంఘం వసూళ్ళకు సహకరించిన డైరెక్టర్లు మరియు సంఘ సభ్యులకు కృతజ్ఞతలు.

పాలక వర్గం : (1) శ్రీ వెల్లంపల్లి ఆచార్య అధ్యక్షులు, (2) శ్రీమతి వాకా వీరాకుమారి ఉపాధ్యక్షురాలు, (3) శ్రీ అబ్బూరి సుబ్బారెడ్డి డైరెక్టరు, (4) శ్రీ శ్రీరాముల యలమంచి డైరెక్టర్, (5) శ్రీ కట్టా పుల్లయ్య డైరెక్టర్, (6) శ్రీ దాల్లి అయ్యోధ్య డైరెక్టర్,

(7) శ్రీ వెల్లంపల్లి వెంకటేశ్వరరావు డైరెక్టర్, (8) శ్రీ చింకం వెంకటస్వామి డైరెక్టర్, (9) శ్రీ జాకూరి గోపాలరావు డైరెక్టర్, (10) శ్రీమతి వాచేపల్లి వీరభద్రమ్మ డైరెక్టర్, (11) శ్రీమతి దాల్లి ముత్తమ్మ డైరెక్టర్, (12) శ్రీ తేజావతు చినకోటా డైరెక్టర్, (13) శ్రీ మదాం వెంకటేశ్వర్లు డైరెక్టర్. సభ్యులది సామినేని క్రిష్ణమోహన్, కార్యదర్శి; వానంకెట్టి భాస్కరరావు ఉపకార్యదర్శి; వానంకెట్టి వెంకటేశ్వర్లు సహాయ కార్యదర్శి.

సారా నిషేధం

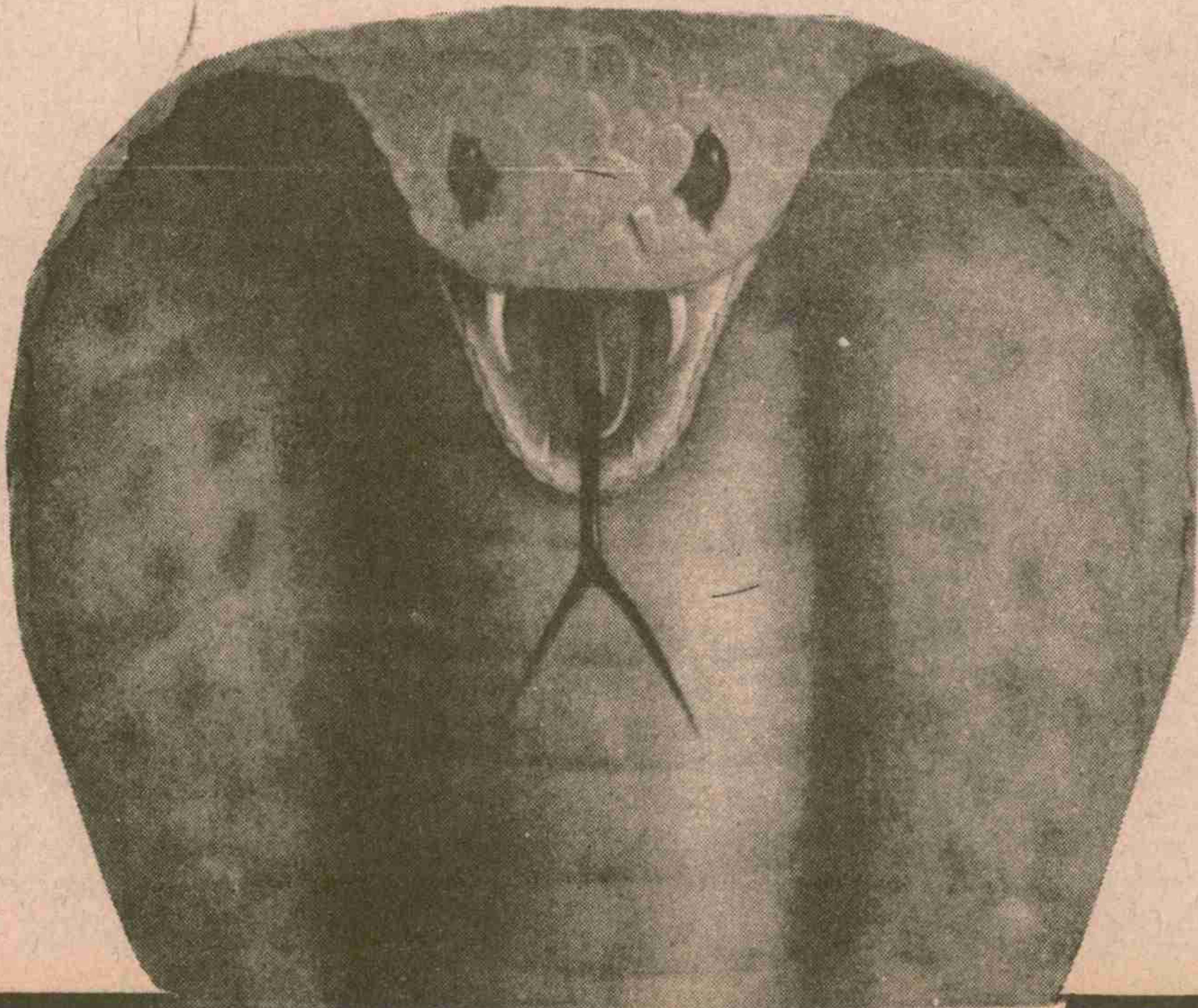
మీ కోసం మీ ప్రభుత్వం తీసుకున్న
చారిత్రాత్మక నిర్ణయం

**సారా కాటుకు
బలి కావద్దు!**

సారా విషంతో సమానం! సారా మానండి!!

శ్రమకూడా మిగల్చని కౌలుదోపిడి

కృష్ణా జిల్లా గుడివాడ రెవిన్యూ డివిజన్‌లోని పెద పారుపూడి మండలం డెల్టాకు నడి బొడ్డున వుంటుంది. ఈ మండలంలో వున్న చిన్న గ్రామం చినపారుపూడి. గ్రామ జనాభా 1440. కుటుంబాలు 322 వున్నాయి. గ్రామానికి 719 ఎకరాల సాగు భూమి వున్నది. భూములన్నీ సారవంతమైన నల్లరేగడి భూములు. రైవస్ కాలువ ద్వారా సాగు వసతి వున్నది. 62 ఎకరాల మెట్ట భూమికి, కాలువ చివర భూములకు కూడా చంద్రయ్య డ్రైన్ నుండి విద్యుత్తుకి మోటార్ల ద్వారా నీటి వసతి వున్నది. వర్షాభావ ప్రభావంగాని, వరదల ప్రభావంగాని లేదు. ఏటా పంటలు నిలకడగా పండుతాయి. ఖరీఫ్‌లో వరి ప్రధానమైన పంట. రబీలో మినుము ప్రధానమైన పంట. గత అక్టోబరులో ఈ గ్రామంలో సర్వే నిర్వహించాము. సర్వేలో అనేక ఆసక్తి రకమైన విషయాలు వెల్లడై నాయి.

గ్రామంలో వున్న 719 ఎకరాల భూమి 126 కుటుంబాల చేతులలో వున్నది. మిగిలిన కుటుంబాలు వ్యవసాయ కూలీలుగాను, చేతి వృత్తులు గాను, కౌలుదారులు గాను జీవిస్తున్నారు. గ్రామంలో 71 కుటుంబాలు 214 ఎకరాలను కౌలుకు తీసుకొని వ్యవసాయం చేస్తున్నాయి. కౌలు ఎకరాకి 20 బస్తాల నుండి 26 బస్తాల ధాన్యం వరకు వున్నది. ధాన్యంతోపాటు కొంతమందికి 5కిలోల నుండి 25 కిలోల వరకు మినుములు కూడా వున్నది. గ్రామం మొత్తం సగటున 23 1/2 బస్తాల ధాన్యం, 5 కిలోల మినుములు కౌలుగా వున్నది. విద్యుత్తుకి మోటారు వాడుకుంటే ఎకరాకు రూ. 200/-లు అదనంగా యివ్వాలి.

కౌలు చేస్తున్న వారిలో 38 మంది అసలు భూమి లేనివారు, 28 మంది రెండు ఎకరాల లోపు స్వంత భూమి

వై. కేశవరావు, కార్యదర్శి,
కృష్ణాజిల్లా రైతు సంఘం.

కలిగిన వారు. 2.50 ఎకరాల కంటే ఎక్కువ భూమి వున్నవారు ముగ్గురు. కౌలుకు యిచ్చిన వారిలో 6 గురు పేదవారు వారికున్న 6.20 ఎకరాలను కౌలుగా యిచ్చారు. ముగ్గురు తమకున్న 7 ఎకరాలలో 4 ఎకరాలు కౌలుకు యిచ్చారు. మిగిలిన కౌలు భూములన్నీ 5 ఎకరాలపైన కలిగిన 14 మంది ధనిక భూస్వామ్యకుటుంబాలకు చెందినవి.

సర్వేదశం కౌలుకు చేస్తున్న వారిని, కౌలుకు యిచ్చిన వారిని కూడా వివరాలు అడిగి సేకరించింది. వారు యిచ్చిన వివరాల ప్రకారం గత సంవత్సరం వరకు 22 బస్తాల నుండి 30 బస్తాల వరకు కౌలు వున్నది. గత రెండు సంవత్సరాలుగా పంటల దిగుబడి తగ్గటంతో ఈ సంవత్సరం కౌలు కొద్దిగా తగ్గింది. కౌలుదారుకు ఏమీ మిగలటం లేదని కొన్ని సందర్భాలలో తమ చాకిరీ కూడా మిగలటం లేదని, మరి కొన్ని సందర్భాలలో పెట్టుబడులు కూడా రావటం లేదని చెప్పారు. పెంచిన ఎరువుల ధరలు, విద్యుత్తు, డీజిల్ వంటి వాటి ధరల పెరుగుదల వల్ల పెరిగిన ఖర్చుభారం కౌలుదార్ల పై పడింది. పెరిగిన ధాన్యం మద్దతు ధర మాత్రం భూమి యజమానికి దక్కుతుంది. ఈ స్థితిలో కౌలుకు చేయటం కష్టంగా వున్నదని, అయినా బ్రతకటానికి వేరే మార్గం లేదని కౌలుదార్లు చెప్పారు కొంత మంది కౌలుదార్లు చెప్పిన అభిప్రాయాలు ఇలా వున్నాయి.

- అసలు భూమి లేకుండా ఒక ఎకరం కౌలుకు చేస్తున్న ఒక కుటుంబం కౌలువల్ల మిగలటంలేదని, పాడి గేదకు మేతకోసమే కౌలుకు చేస్తున్నామని, తమ కుటుంబంలో

ఇద్దరు పాలేర్లుగా వున్నామని చెప్పారు.

- స్వంత భూమి ఏమీ లేకుండా 4 ఎకరాలు కౌలుకు చేస్తున్న మరొక రైతు గత సంవత్సరం నాలుగు ఎకరాలకు 100 బస్తాలు ధాన్యం, 10 బస్తాలు మినుములు అయ్యాయని, కౌలుకు పోగా వ్యవసాయపు ఖర్చులు రాలేదని, కుటుంబంలోని ముగ్గురము కూలీకి వెళుతున్నామని, పాడి గేదెను పెట్టుకొని బ్రతుకుతున్నామని అయినా ఈ సంవత్సరం 25 బస్తాలు చొప్పున కౌలుకు తీసుకోక తప్పలే దని చెప్పారు.

- మరొక కుటుంబం ఒక ఎకరం చేశామని 27 బస్తాలు ధాన్యం, 3 బస్తాలు మినుములు పండగా కౌలుకు చెల్లించగా అప్పులు మిగిలాయని, అందుకు గేదె దూళ్ళను అమ్ముకు న్నామని, ఈ సంవత్సరం కౌలుతగ్గించి 26 బస్తాలకు తీసుకు న్నామని అన్నారు.

- చేతి వృత్తి చేసుకుంటున్న మరొక కుటుంబం తమ వృత్తి వల్ల ఏటా 10 బస్తాల ధాన్యం రాశిగా వస్తుందని, 2 ఎకరాలు కౌలుకు చేశామని, 52 బస్తాలు ధాన్యం, 6 బస్తాలు మినుములు పండాయని, కుటుంబం గడవటం కోసం యిద్దరం కూలీకి వెళుతున్నామని, ఈ సంవత్సరం కౌలు తగ్గించి 25 బస్తాల ధాన్యం, 25 కిలోల మినుములు కౌలుకు తీసుకున్నామని చెప్పారు.

- ఒక ఎకరం స్వంత భూమి వుండి మరొక రెండు ఎకరాలు కౌలుకు చేస్తున్న మరొక కుటుంబాన్ని ప్రశ్నించ గా తమది పెద్ద కుటుంబమని, 6 సంవత్సరాల నుండి కౌలుకు చేస్తున్నామని, గత సంవత్సరం 25 బస్తాలు ధాన్యం 3 బస్తాలు మినుములు అయ్యాయని, యిద్దరు బిడ్డల పాలేర్లుగా పెట్టామని, తిరిగి ఈ సంవత్సరం కౌలు తగ్గటం వల్ల కౌలు కొనసాగిస్తున్నామని, ఎకరాకు 25 బస్తాలు ధాన్యం 2 మరకాలు చొప్పున తీసుకున్నామని, ఈ సంవత్సరం

పంట బాగా పండుతుందనే ఆశతో వున్నామని చెప్పారు.

- రెండు ఎకరాలు స్వంత భూమివున్న మరొక రైతును ప్రశ్నించగా తనకున్న భూమిలో ఒక ఎకరం మరొకరికి కౌలుకు యిచ్చానని, మరొక మూడు ఎకరాలు తిరిగి కౌలుకు తీసుకున్నాడని, ఎకరాకు 25 1/2 బస్తాల ధాన్యం, 5 1/2 కిలోలు మినుము చొప్పున కౌలు అనీ, పాడి పశువుల మేతకోసమే కౌలుకు తీసుకొనవలసి వస్తుందనీ లోగడ చాకిరీ అయినా మిగిలిందనీ, గత సంవత్సరం ఖర్చులు కూడా చాలలేదని చెప్పారు.

- 1.50 ఎకరం స్వంత భూమి కలిగిన మరొక రైతు, తనకు 4 గురు బిడ్డలని కుటుంబ పోషణకు కూలీకి వెళ్ళలే మని, అందువల్ల మరొక 4 ఎకరాలు 3 సంవత్సరాల నుండి కౌలుకు చేస్తున్నామని, ఈ సంవత్సరం 25 బస్తాలు ధాన్యం, 8 కిలోలు మినుములు కౌలు చొప్పున తీసుకున్నామని చెప్పారు.

- 5 ఎకరాలు స్వంత భూమి వుండి 2 ఎకరాలు స్వంతంగా చేసుకుంటూ 3 ఎకరాలు కౌలుకు యిచ్చిన మరొక రైతును ప్రశ్నించగా వ్యవసాయ ఖర్చులు రోజు రోజుకు పెరిగిపోతున్నాయని, 24 బస్తాలు కౌలు వస్తుందని, స్వంతంగా చేస్తే యింత మిగలటం జరగదని, అందువల్ల కౌలుకు యిచ్చానని, పాడి గేదె కోసమే 2 ఎకరాలు స్వంతంగా వుంచుకున్నానని చెప్పారు.

- 4.50 ఎకరాలు భూమి నుండి మొత్తం కౌలుకు యిచ్చిన మరొక రైతును ప్రశ్నించగా తనకు వేరే వ్యాపారం వున్నదని, వ్యవసాయం స్వంతంగా చేయాలంటే వ్యాపారానికి అటంకంగా వుంటుందని కౌలుకు యిచ్చానని, 27 బస్తాలు కౌలువస్తుందని, స్వంతంగాచేస్తే యింత మిగలదని, అందువల్ల కౌలుకు యిచ్చానని చెప్పారు.

రైతుల్ని దోచి దళారులకు పెడుతున్న ప్రభుత్వం

ధరలు పెంచిన వెనం

కేంద్ర బడ్జెట్ ప్రకటించక ముందే వరుసగా నిత్యావసర సరుకుల ధరలు పెంచి సామాన్యుని నడ్డి విరగొడుతున్నది ప్రభుత్వం. చక్కెర ధర కిలోకి 75 పై. చొన పెంచింది. ఆ ప్రకారం కిలో రూ.9-05 పై. అవుతుంది. 1991 జూన్ లో చక్కెర కిలో ధర రూ.5-25 పై.

(పి.వి. అధికారం చేపట్టిన నాటికి)

24-7-92న పెంచినది 6-10

21-1-92 6-90

17-2-93 8-30

1-2-94 9-05

పెంచిన ధరలో రైతుకు దక్కేది ఎంత?

గత సం రూ.1-40పై. పెంచగా అందులో 55 పై. మాత్రమే రైతుకి వచ్చింది. ఈ సం 0-75పై. పెంచగా అందులో 0-35 పై. మాత్రమే రైతుకు వస్తుంది. మిగతాదంతా పారిశ్రామికాధిపతుల పాలు.

పరిశ్రమలకిచ్చిన రాయితీలు : • చక్కెర అమ్మకంలో లేవీ వాటా 60 శాతం నుండి 30 శాతానికి తగ్గింపు.

మిగతాదంతా బహిరంగ మార్కెట్లో ఎంత ధరకైనా అమ్ముకోవచ్చు. • కొత్తగా పెట్టే పరిశ్రమల నుండి లేవీ వసూలు చేయరు. • మొలాసిస్ పై కంట్రోలు ఎత్తివేత - ఫలితంగా మొలాసిస్ ధర బన్నుకు రూ.150 నుండి 3 వేలకు పెరిగింది.

రైతుకు వాతలు : • మొలాసిస్ ధరలో సగం వాటా రైతుల కివ్వాలని డిమాండు చేస్తున్నా ఇంకా అంగీకరించలేదు.

• ఇప్పటివరకు ఇస్తున్న ప్రోత్సాహపు ధర బన్నుకి 15/లు ఇవ్వడంలేదు. • సహకార ఫ్యాక్టరీలను నష్టాలపాలుచేసి రైతుల నెత్తిన చేయిపెట్టడం - వాటికి ఇంతవరకు ఎన్నికలు జరపక పోవడం. • భర్గవా ఫార్ములాను అమలు జరపకపోవడం.

బియ్యం ధర చూడండి : దాన్యం ధర పెంచామని బియ్యం సరఫరా ధర క్వింటాలుకి 100 నుండి 130 వరకు పెంచారు.

	పాతధర(రూ.)	కొత్తధర(రూ.)
ముతక రకం	437-00	537-00
ఫైన్	497-00	617-00
సూపర్ ఫైన్	518-00	648-00

డంకెల్ పై రోషయ్యకు బోడేపూడి బహిరంగలేఖ

డంకెల్ ప్రతిపాదనలపై ప్రతిపక్షాలకు అవగాహన లేదని, ఏమీ తెలియకుండానే వ్యతిరేకిస్తున్నారని రాష్ట్ర ఆర్థిక మంత్రి శ్రీ కె. రోషయ్య పత్రికావిలేఖరుల సమావేశం పెట్టి విమర్శించారు. పైగా అది మనకు చాలమేలు చేస్తుందని కొనియాడారు. దానిపై ఆంధ్రప్రదేశ్ రైతు సంఘం అధ్యక్షులు, శాసనసభలో సిపిఐ (యం) నాయకులు అయిన శ్రీ బోడేపూడి వెంకటేశ్వర రావు, స్పందించి ఆయనకొక బహిరంగ లేఖ వ్రాశారు. అందులో ఈ క్రింది విషయాలపై వివరణ ఇవ్వాలని కోరారు :

(1) 1993 బడ్జెట్ సమావేశాల సందర్భంగా శాసన సభ డంకెల్ ప్రతిపాదనలను ఆమోదించరాదని తీర్మానం చేసింది. దానికి ప్రభుత్వం కట్టుబడి వున్నదా?

(2) అనాటి నభలో వ్యవసాయ శాఖమంత్రి

శ్రీ జానారెడ్డి తమకు డంకెల్ ప్రతిపాదనల్లో ఏమున్నదో తెలియదని అన్నారు. వాస్తవమా? కాదా? అయితే ప్రస్తుత ప్రభుత్వానికి వున్న అదనపు సమాచారం ఏమిటి?

(3) రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వద్ద డంకెల్ ప్రతిపాదనల పూర్తి కాపీ వున్నదా? వుంటే దాన్ని ప్రజలకు అందించ గలరా? దానిపై మీ వ్యాఖ్యానం చెప్పగలరా?

(4) నిజంగా దానివలన నష్టం లేకుంటే పార్లమెంటు కు, ప్రజలకు చెప్పకుండా కేంద్ర ప్రభుత్వం రహస్యంగా ఎందుకు సంతకం చేయాలని నిర్ణయించుకున్నది?

(5) డంకెల్ ప్రతిపాదనలపై మీకు స్పష్టత వుంటే ప్రజల ముందు బహిరంగ చర్చకు సిద్ధమేనా?

పై ప్రశ్నలకు మంత్రిగారు సమాధానం ఇస్తారో లేదో చూడాలి.

నేలకీ 'ప్రాణం' ఉంది

గాలి, నీరు, ఆహారం మనిషికి జీవనాధారాలు వున్నాయి. మొక్కల ద్వారా మనకు ఆహారం లభిస్తుంది. ఆ మొక్కలు పెరగడానికి నీరు, గాలితోపాటు నేలకూడా అవసరం. ఒక ప్రదేశంలోని నేల స్వభావం, నీటిలభ్యత, వాతావరణం వీటిపై మొక్కల పెరుగుదల ఆధారపడి ఉంటుంది. సారవంతమైన భూమికి సరిపడ్డ నీరు, మంచి వాతావరణం తోడైతే పంట దిగుబడి బాగుంటుందన్న విషయం రైతులకు వేరుగా చెప్పనవసరంలేదు. అయితే భూమికి సారం సహజంగా ఎక్కడ నుండి వస్తుందో తెలుసుకోవడం అవసరం.

భూమికి-నేలకూ తేడా వుంది. భూమిమీద కొన్ని అడుగుల మందానగల పై పొరను నేల అంటారు. భూమి ఏర్పడినప్పుడు అంటే కోట్లాది సంవత్సరాల క్రితం భూమిపై పొర రాతి పొరగా ఉండేది. కోట్ల సంవత్సరాల కాలంలో వర్షం, మంచు, గాలి, ఉష్ణం వంటి వాతావరణ అంశాల తాకిడి వల్ల రాతిపొర పగిలి, రంగరించబడి, పొరలు పొరలుగా ఊడి చివరికి మట్టి పొరగా మారింది. నేలమీద పెరిగిన మొక్కల వల్ల అది మరిన్ని మార్పులకు గురయింది. మొక్కలనుండి రాలిన ఆకులు, చనిపోయిన మొక్కలు, ఇతర జీవుల కుళ్ళిన కళేబరాలు మట్టిలో చేరి అవి సారవంతమైన నేల అయింది. అంతేకాదు. ఈ కొద్ది

అడుగులలోతు నేలలో అనేక రకాల బాక్టీరియా, ఆల్గే, ఫంగస్, సూక్ష్మక్రిములు, అనేకానేక రకాల కీటకాలు, పురుగులు చేరి ఉంటాయి. నేల సారానికి ఇవికూడా అతిముఖ్యమే.

ఈ విధంగా ఏర్పడిన నేల జీవంతేని 'మట్టి' ఇంకెంత మాత్రం కాదు. అది 'సజీవమైన' జీవజాతికి ముఖ్యంగా వృక్ష జాతికి జీవనదాతగా ఉంటుంది. నేల చేసే పని వృక్షాలకు ఆధారంగా ఉండడం, లవణాలను సమకూర్చడమే కాదు. వర్షపు నీటిని నిల్వ ఉంచే పనిని కూడా నేల నిర్వహిస్తుంది.

నిత్యం ప్రవహించే నదులను మనం జీవనదులంటాం. కాని మన దేశంలో వర్షాకాలంలో మాత్రమే బాగా వర్షాలు పడతాయి. అటువంటప్పుడు నదుల్లోనూ, వాగుల్లోనూ నిత్యం కొద్దిపాటిగా నైనా నీటి ప్రవాహం ఉండడానికి కారణం ఏమిటి? వర్షాలు పడి ఆరడి ప్రదేశాల్లో కొండ ఏటవాలు ప్రాంతాలలో నేల వర్షపు నీటిని నిల్వ ఉంచి కొద్ది కొద్దిగా వదలడమే దానికి కారణం. నేల స్వభావాన్ని బట్టి అది నీటిని ఉంచగలిగే శక్తి ఉంటుంది.

అయితే సజీవమైన ఈ నేల ఉనికి మళ్ళీ మొక్కల మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. దట్టమైన అడవుల్లో వృక్షాలు, గడ్డి, చిన్న పెద్ద మొక్కలు, తీగలు దట్టంగా అలుముకుని

ఇంటి వేపచెట్టు బాగా ఉపయోగపడుతుంది :

ఇంటి వేపలో వేయి లాభాలు పొందవచ్చు. 250 రకాల కీటకాలను వేప నుండి తయారు అయిన మందులతో నియంత్రణ చేయవచ్చు. వీటిలో ఎక్కువ భాగం పంటలనాశించి నష్టం పరిచేవే. శనగపచ్చ పురుగు, పేనుబంక, పత్తి కాయ తొలుచు పురుగు, పొగాకు లద్దె పురుగు, వరిపై నష్టపరిచే దీపపు పురుగులు, ఆకుముడత పురుగులను, దోమలను, ఈగల మీద ఈ వేపమందులు బాగా పనిచేస్తాయి. విత్తనాల నుండి తీసిన వేప నూనె, వేప పిండి వీటిని యంత్ర వాడవచ్చు. వేప ఆకు పచ్చి రొట్టెగా వాడితే, నేల ద్వారా సంక్రమించు శిలీంధ్ర తెగుళ్ళు నివారించవచ్చు. బాక్టీరియా వల్ల వచ్చు నిమ్మగజ్జి తెగులును వేప పిండిని నానబెట్టి ఆకులపై చల్లడం వల్ల నియంత్రణ చేయవచ్చు. వేప పిండిని 20 శాతం వరకు యూరియా ఎరువుతో కలిపి వాడితే, యూరియాలోని ఎక్కువ భాగం నత్రజని మొక్కకు ఉపయోగం పడుతుందని పరిశోధనలో తేలింది. వేప పిండిని నిమ్మ, బత్తాయి చెట్లకు ఎరువుగా వాడి పండ్ల దిగుబడిని, నాణ్యతను పెంచుకోవచ్చు. ఆయుర్వేద వైద్యంలో వేపను సర్వరోగనివారిణిగా గుర్తిస్తారు. ఆకులు, కాండం, బెరుడు, వేళ్ళు, కాయ అన్ని ఉపయోగపడేవే.

ఉంటాయి. అందువల్ల నేలమీద కురిసిన నీరు ఎండవేడికి ఆరిపోవడం జరగదు. అలాగే వరద నీటికి నేలకోసుకు పోకుండా కూడా ఈ గడ్డి, వ్లక్షాల లేళ్ళు కాపాడతాయి. అడవులను నరికి వేస్తే నేల కోత ఆరంభమవుతుంది. వర్షం వల్లనే కాక గాలివల్ల కూడా నేలకోతకు గురికావచ్చు. నేలకోత అంటే అర్థం సారవంతమైన నజీవమైన మట్టి వరదలకూ, గాలులకు కొట్టుకుపోయి నిస్సారమైన పరలు మిగలడం. పెద్ద పెద్ద ఎడారులు ఈ విధంగా ఏర్పడినవే.

మన దేశంలో ప్రస్తుతం ఏడాదికి సుమారు 25 లక్షల ఎకరాల విస్తీర్ణంలో సహజ అడవులను నరికి వేస్తున్నారు. ప్రస్తుతం మన దేశంలో 11 శాతం భూమిమీద మాత్రమే అడవులున్నాయి. ఇంకా తగ్గిపోతే జీవజాతి మనుగడకే ప్రమాదం. అనేక సందర్భాలలో దట్టమైన అడవులను నరికి వేసి అక్కడ యూకలిప్టస్ (జామాయిల్) సుబాబుల్ వంటి మొక్కలు నాటుతున్నారు. కాని ఈ చెట్లు సహజమైన అరణ్యాలాగే నేలకోతను అరికట్టలేవు. అడవుల వల్ల ఇప్పటికే మొత్తం 5 కోట్ల 80 లక్షల హెక్టార్ల సాగుభూమిలో పావు

వంతు అంటే సుమారు 60 లక్షల హెక్టార్ల అటవీ భూమి నేల కోతకు గురయింది. ఈ ప్రాంతాలలో నేలను వరిరక్షించడానికి అరవ వంచవర్ష ప్రణాళికా కాలంలో ప్రభుత్వం రు. 6,671 కోట్లు ఖర్చు చేయాల్సి వచ్చింది. అడవులను నరకకుండా ఉంటే ఇంత ఖర్చు తప్పేను. అంతేకాదు అడవుల నరికివేత వల్ల నేల కోతకు గురై ఒండ్రు మట్టి నదీగర్భాలలో కుడా వస్తుంది. దీనివల్ల ఏటేటా వర్షాకాలంలో వరదలు అధికమవుతాయి. 1971-80 సంవత్సరాల కాలంలో వరదలలో మునిగిపోయే పంట భూమి విస్తీర్ణం 2 కోట్ల నుండి 4 కోట్ల హెక్టార్లకు పెరిగింది. అంటే రెట్టింపైంది.

సారవంతమైన నేల ఇప్పటికే మన దేశాభివృద్ధికి కీలకమైనది. అందుకే ఆ నేల సారాన్ని రక్షించుకోవడం అవసరం.

(ఎన్. డి. దయాల్ గారి “ఎలిమిననింగ్ పావర్టీ” పుస్తకం ఆధారంగా).

చందాదారులుగా చేరండి!

చేర్పించండి!!

మన రైతువాణి (మా స ప త్రి క)

రైతు ఉద్యమవేదిక - సమగ్ర వ్యవసాయ మాసపత్రిక

1990 ఏప్రిల్ లో త్రైమాస పత్రికగా జీవితం ఆరంభించి అనతికాలంలోనే రైతుల ఆదరాభిమానాలతో మాస పత్రికగా రూపుదిద్దుకొని పురోగమిస్తున్నది. తిరిగి కొత్త సంవత్సరం ఆరంభమైన దృష్ట్యా కొత్త చందాలు చేర్పించాలి. రైతు సంఘ కార్యకర్తలు, అభిమానులు, శ్రేయోభిలాషులు ఈ పత్రికను స్వంతంచేసుకొని విస్తృతంగా చందాలు చేర్పించి పంపగలరు.

సం| చందా : రూ. 40-00

“ప్రత్యేక అవకాశం”

3 సం|| చందా ఒకేసారి చెల్లించేవారికి ప్రత్యేక సౌకర్యం కల్పించబడింది.
చందా : రూ. 100-00 లు మాత్రమే

ఈ అవకాశం మార్చి 31 వరకే

చందాలు పంపవలసిన చిరునామా :

ఎడిటర్, మనరైతువాణి, 30ఎ, ఓల్డ్ యం.ఎల్.ఎ. క్వార్టర్స్, హైదరాబాద్ - 500 029.

బీహార్ లో ఉప్పుంగుతున్న భూపోరాటం

శ్రీ సుబోధ్ రాయ్

బీహార్ కిసాన్ సభ కార్యదర్శి

● బీహార్ లో మన కిసాన్ సభ వ్యవసాయ కార్మిక సంఘం తో కూడా కలిసి బడా భూస్వాముల స్వాధీనంలో అక్రమంగా వున్న భూములను విముక్తం చేయడంలో నిదానంగానే అయినా నికరంగా పురోగమిస్తున్నది. 1992 ఆగస్టు మొదటి వారంలో వామ పక్షాలు మరియు వాటి యొక్క ప్రజాసంఘాల ఉమ్మడి పిలుపుపై ఈ పోరాటం ప్రారంభించబడినది. 1993, జూన్ 30 నాటికి 22,000 ఎకరాల మిగులు భూమి, భూదాన, ప్రభుత్వ భూములను కేవలం కిసాన్ సభ, వ్యవసాయకార్మిక సంఘాలే ఆక్రమించాయి.

పూర్ణియాలో 40 వేల మంది భూమిలేని పేదరైతులు ఎక్కువగా ఆదివాసీలు, హరిజనులు, ముస్లిములు మరియు ఇతర వెనుకబడిన తరగతులలోని అణగారిన అణిచివేయబడిన వారిచే ఆక్రమించి బడిన 10,000 ఎకరాలే పెద్ద సంఖ్యగా వున్నది.

మతకలహాల కుట్ర భగ్నం చేయబడింది :

పూర్ణియా పోరాటం యొక్క ప్రత్యేకత పేద రైతాంగాని వర్గ ప్రాతిపదికపై ఐక్యపరచడం మొక్కటే గాక బంగ్లాదేశ్ చొరబాటు దారులనే ప్రచారంతో ప్రజలను చీల్చి ఉద్రిక్తలు రెచ్చగొట్టాలనే బిజెపి యొక్క దుర్మార్గ పన్నాగాలను నిరుత్సాహ పరచింది. అధికార జనతాదళ్ మద్దతుదార్లైన పప్పుయాద్వ ముఠా యొక్క నేరపూరిత చర్యల ద్వారా క్షీణించే శాంతి భద్రతల పరిస్థితిని గూడ అప్రమత్తతో ఎదుర్కోవడంలో విజయం సాధించింది. మత ఉద్రేకాలు రెచ్చ గొట్టాలనే దుష్టతలంపుతో, స్థానిక భూస్వామి, మాజీ కాంగ్రెసు మంత్రి అయిన జైనారాయణ్ మెహతా, బి.సి. వర్మ అనే దుర్మార్గుడైన యస్.పి. మరియు స్థానిక పరిపాలనా యంత్రాంగంతో కుమ్మక్కయి ముస్లిముల సమైక్యత వాటిక ప్రక్కనే తన 29 ఎకరాల భూమిని 300 మంది హరిజనులకు పంచాడు. ఆ విధంగా మత కొట్లాటలను

రెచ్చగొట్టడం వారికి కావాలి. అప్పుడు సి.పి.ఐ (యం), కిసాన్ సభ నాయకులు, భూమి కేటాయింప బడ్డపేదరు, వేలాది హరిజనులతో కలిసి, ఆ భూమిని ఆ ప్రాంతంలో భూమిలేని ముస్లింలకు పంచియి వ్వాలని నిర్ణయించి, 400 గుడిసెలను వారికి నిర్మించి యిచ్చారు. ఈ విధమైన హిందూ ముస్లిం ఐక్యత భూస్వాములను, స్థానిక యంత్రాంగాన్ని, కాంగ్రెసు (ఐ), బి.జె.పి. మరియు జనతాదళ్ లోని స్వార్థ వరులను నిరుత్సాహపరిచింది.

దారుణమైన అణిచివేత :

కాంగ్రెసు (ఐ), బి.జె.పి.లకు అనుబంధంగా వున్న భూస్వాములు ఏప్రిల్ 6వ తేదీన జరిగిన ఒక సమావేశంలో భూ పోరాటాన్ని పెద్ద ఎత్తున దాడిచేసి అణిచివేయాలని నిర్ణయించారు. ఏప్రిల్ 12-13 తేదీలలో పూర్ణియాలో భూస్వాములతో డా॥ జగన్నాథ మిశ్రా, బీహార్ ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు కమిటీ అధ్యక్షుడు మహమ్మద్ హిదయతుల్లా ఖాన్ లు రహస్య సమావేశము జరిపారు. పర్యవసానముగా గిరిజన నాయకుడైన హిగు బాసుకిని భూస్వామ్య గూండాలు హత్య చేయడం, రిల్లా మియా, మరొక పన్నెండు మంది గాయపడటం జరిగినది. భూస్వామి యొక్క సేవకుడు ప్రాణం కోల్పోయిన బుధేలీ సంఘటన జరిగింది.

కిసాన్ సభ నాయకుడు, సి.పి.ఐ. (యం), యం.యల్.ఎ. అయిన అజిత్ సర్కార్ పై హత్యకేసు, బలవంతంగా డబ్బు పసూళ్ళు చేస్తున్నాడనీ అనేక అక్రమ కేసులు బనాయించారు. ఏప్రిల్ 19న అజిత్ సర్కార్ తోపాటు మరో ఐదుగురు కామ్రేడ్స్ ను అరెస్టు చేస్తే, పూర్ణియా అంతటా విజయవంతంగా బంద్ జరిగింది. 25,000 మందితో ప్రజా ప్రదర్శన జరిగింది. పశ్చిమ బెంగాల్ గిరిజన సంక్షేమ మంత్రి ఉపేన్ కిమ్కా, మహబూబ్ జాహిది మరియు గణేష్ శంకర్ విద్యార్థి ప్రసంగించిన బహిరంగ సభ చెప్పుకోదగ్గ సంఘటన.

దీనికీముందు, 1992 సెప్టెంబరు 22న జరిగిన బుధేలీ కాల్పుల సంఘటనలో రాజేంద్ర హిబ్బోయ్ చనిపోయాడు. అనంతరం నవంబరు 6న జలాల్ గర్జ్ భూస్వామ్య-పోలీసు-గూండాల దాడిలో మహమ్మద్ కక్రమియా, అతని కొడుకు మహ్మద్ సాగర్ లు చనిపోయారు.

అఖిల భారత కీసాన్ సభ ప్రధానకార్యదర్శి రామ్ నారాయణ్ గోస్వామి, కార్యదర్శి శ్రీరామచంద్రన్ పిచ్చె (యం.పి) పార్లమెంటు సభ్యులైన అషింబాల, సైపుద్దీన్ చౌదరీ, హన్నన్ మొల్లాలు ఘటనలు జరిగిన ప్రాంతాలను సందర్శించి బ్రహ్మాండమైన సభలలో ప్రసంగించారు. ఈ పోరాటం యిప్పుడు క్రొత్త ప్రాంతాలకు విస్తరిస్తుంది.

ఉద్యమం యొక్క విస్తరణ :

ఇప్పటివరకు 7,000 ఎకరాల భూమిని ఆక్రమించిన ధర్మాంగలో భూస్వామ్య గూండాలు మూడు దాడులు చేసి, ఈ సంతకరం ఏప్రిల్ 2న కాప్రేడ్ రామ్ శరన్ చౌహాన్ ను బాంబులతో చంపి పన్నెండు మందిని గాయ పర్చారు. ఇక్కడ కూడ యీ భూపోరాటాన్ని అణచడం కోసం మాజీ కాంగ్రెసు మంత్రులు మరియు పెద్ద నాయకులు బి.జె.పి.తో ఏకమాయ్యరు. జనతాదళ్ లో ఆస్తిపరులు కూడ వుద్యమాన్ని వ్యతిరేకిస్తున్నారు. అయినా, 20,000 మంది భూమిలేని రైతులు, హరిజనులు, బలహీన వర్గాలవారు ఇళ్ళు కట్టుకొని ఆక్రమించిన పాలాలలో సాగు చేస్తున్నారు. భారీవర్షం పడుతున్నా 15,000 మంది సాయుధ రైతులతో లహరీయా సరాయ్ లో బహిరంగ సభను ఏర్పాటు చేశాయి. ఈ సభలో రామ్ నారాయణ్ గోస్వామి, హన్నన్ మొల్లా, సైపుద్దీన్ చౌదరీ మరియు రాష్ట్ర నాయకులు ప్రసంగించారు. భూస్వాముల అక్రమ స్వాధీనంలోనున్న భూమి మొత్తాన్ని 1993 చివరి నాటికి విముక్తి చేయడానికి పోరాటం కొనసాగించాలని సభ ప్రతిజ్ఞ చేసింది.

డిశంబరు చివరలో, సూఫాల్ తో జనతాదళ్ కాబినెట్ మంత్రి సన్నిహిత బంధువు యొక్క అదనపు భూమి 475 ఎకరాలను ఆక్రమించడం జరిగినది. ఈ భూమి 1983లో భూమి లేని 500 మందికి ప్రభుత్వం పంచినా లబ్ధిదారులకు స్వాధీనం చేయలేదు. కీసాన్ సభ, వ్యవసాయ కార్మిక సంఘం వారిని సమీకరించి ఇళ్ళు కట్టించింది. సి.పి.ఐ. (ఎం) జిల్లా కార్యదర్శి,

కీసాన్ సభ నాయకులు తదితరులపై దారుణమైన దాడులు జరిగాయి. అయినా యివన్నీ పోరాడే ప్రజానీకం యొక్క స్వైర్యాన్ని దెబ్బ కొట్టడంలో విఫలమైనాయి. ఈ ప్రాంతంలో జనతాదళ్ లో క్రొత్తగా ధనికులైనవారు భూస్వామి పక్షానుంటే, అదే జనతాదళ్ లోని పేద ప్రజానీకం సి.పి.ఐ. (యం) తోను, కీసాన్ సభతోను సంఘభావంగా నిలిచారు. చివరగా లల్లా ప్రసాద్ యీ ప్రజానీకం యొక్క వత్తిడికిలోనై సూఫాల్ జిల్లా మెజిస్ట్రేట్ (కలెక్టర్)ను భూమిని ఆక్రమించుకొన్న పేద ప్రజలకు రక్షణనివ్వమని ఆదేశించాల్సివచ్చింది.

ఇక్కడ 1992 నవంబరు 23న పోరాడే ప్రజానీకం 10,000 మందితో జరిగిన ప్రదర్శననుద్దేశించి యన్.రామచంద్రన్ పిచ్చె, సుబోద్ రాయ్, అజిత్ సర్కార్ ప్రసంగించారు.

సహర్న జిల్లాలోని మహిసిల్లాకులో ఒక భూస్వామి అక్రమ స్వాధీనంలో వుంచుకొన్న ప్రభుత్వ భూమిని విముక్తంచేసి 5,000 మంది భూమిలేని పేద రైతాంగం ఆక్రమించడం జరిగింది. ఈ ప్రాంతం గతంలో బీహార్ రాష్ట్ర కాంగ్రెసు (ఐ) ప్రదేష్ కమిటీ అధ్యక్షుడైన లతన్ చౌదరీ బీహార్ అసెంబ్లీకి ప్రాతినిధ్యం వహించినది. ప్రస్తుతం పెద్ద మాఫియా నాయకుడు సమాజ్ వాది జనతా పార్టీ నాయకుడైన ఆనంద్ మోహన్ యీ నియోజక వర్గానికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్నాడు.

నవంబరు 1992 నాటికి యీ భూపోరాటం యితర జిల్లాలలో గూడ వృద్ధి పొంది, సమస్తపూర్, సీతామర్రి, మధుబని, బెగుసరాయ్, జాముయి (ముంగేర్), కతిహార్, భాగల్పూర్, కీషన్ గంజ్, మధేపుర, నలంద, భోజ్ పూర్, రోహతన్ మరియు జహనాబాదులలో పోరాటం జరుగుతున్నది.

తరువాత, కీసాన్ సభ మరియు వ్యవసాయ కార్మిక సంఘాలు పంట సూర్పిడి కార్యక్రమం ప్రారంభించాయి. రాంచి, భాగల్పూర్, ధనబాద్ మరియు జిల్లాలలో వేయి ఎకరాలకుపైగా వరి సూర్పిడి కార్యక్రమం విజయవంతంగా నిర్వహించారు. ధన్ బాద్ జిల్లాలోని నిర్బా బ్లాకులో 300 ఎకరాలలో విజయ వంతంగా నిర్వహించిన కార్యక్రమం యిప్పటి వరకు భూపోరాటం చేపట్టని క్రొత్త ప్రాంతాలలో విస్తరణను ప్రతిబింబించింది. జహనాబాద్ లో కూడ భూపోరాటం ప్రారంభమైంది.

తాజా సమాచారం ప్రకారం, కీసాన్ సభ, వ్యవసాయ కార్మిక

సంఘాలు కలిసి 22,000 ఎకరాల మిగులు, భూదాన, ప్రభుత్వ, అటవీ భూములను ఆక్రమించాయి. దాదాపు 1,00,000 మంది లబ్ధిదారులకు ఆ భూమిని స్వాధీన పరచడం జరిగింది. పోరాటాల సందర్భంగా కనీసం పదిమంది రైతులు పూర్ణియా, దర్భంగా, ఖగిరియా మరియు పశ్చిమ చంపారన్ జిల్లాలలో చనిపోయారు. పదే పదే డిమాండ్లు చేస్తున్నప్పటికీ భూమి ఆక్రమించుకొన్న రైతులకు ప్రాథమిక పట్టాలు ఇవ్వడంగాని, భూస్వామ్య పోలీసు, గూండాల దాడిలో మరణించిన వారి కుటుంబాలకు నష్టపరిహారం చెల్లించడంగాని రాష్ట్ర జనతాదళ్ ప్రభుత్వం చేయలేదు.

ఊగీసలాడుతున్న ముఖ్యమంత్రి:

పశ్చిమ బెంగాల్ తరహాలో బీహార్ లో భూ సంస్కరణలు. అమలు జరుపుతానని గొప్పగా ప్రకటనలు చేస్తున్నప్పటికీ జనతా దళ్ ముఖ్యమంత్రి తన పార్టీ లోపల బయట నున్న భూస్వాముల వత్తిడికి పూగిసలాడుతున్నాడు. అజిత్ నర్కార్ ను జైలు నుండి విడుదల చేసే సందర్భంలోను కె.బి. సక్సేనా నివేదిక ఆధారంగా భూస్వామ్య పోలీసు నేరస్థులపై చర్యతీసుకొనడంలోను లాలూ ప్రసాద్ యాదవ్ అనుసరించిన (నిరాసర్త) కుంటేబాతు ధోరణికి బట్టబయలు చేయడం జరిగింది. భూస్వాముల దారుణ దౌర్జన్య చర్యల తరువాత రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అదనపు ముఖ్య కార్యదర్శి మరియు భూసంస్కరణలలో నిపుణుడు అయిన కె.బి.సక్సేనా ఆ ప్రాంతాలను సందర్శించి భూస్వాములచే ఆక్రమంగా ఆక్రమించబడిన భూముల వివరాలను, పేదలపైన, భూమిలేని రైతులపైన భూస్వాములు సాగించిన దౌర్జన్యాలను తెలియజేసే వివరమైన సాక్ష్యాధారాలను సేకరించారు. ఈ నివేదిక నెలా వదిలేసిన రోజుల క్రితం రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి సమర్పించబడింది. అయినా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆ నివేదికను ప్రకటించకుండా మౌనం దాల్చింది. అంతేగాక భూ స్వాముల వద్ద చట్టవ్యతిరేకంగా వున్నభూముల విషయమై వారికి వ్యతిరేకంగా చర్య తీసుకోవడానికి, రాష్ట్రంలో భూసంస్కరణలకు సరియైన చర్యలు తీసుకొనడానికి (సందేహిస్తూ) సంశయిస్తూ, పశ్చిమ బెంగాల్ మాదిరిగా భూసంస్కరణలను నమర్తవంతంగా అభివృద్ధికరమైన రీతిలో అమలు చేస్తానని కూడ మాట్లాడటం లేదు.

లాలూ ప్రసాద్ యాదవ్ ప్రభుత్వ వైఫల్యాలపై తీవ్రమైన, పోరాట పటిమతో వ్యూహాన్ని బీహార్ రాష్ట్రంలో చేపట్టడానికి ప్రయత్నించే సందర్భంలో సి.పి.ఐ. (యం); కిసాన్ సభ; వ్యవసాయ కార్మిక సంఘాలు సి.పి.ఐ, సి.పి.ఐ (యం.-ఎల్) ల మాదిరిగా లల్లూప్రసాద్ పై గుడ్డివ్యతిరేక ప్రచారం చేయలేదు. మతోన్మాద వ్యతిరేక ప్రచారంలోను కేంద్ర, రాష్ట్ర సంబంధాల విషయంలో ప్రసంగించ దగిన అతని పాత్రను గుర్తించాయి.

ఆచరణకొరకు రైతుసంఘం పథకం :

మన రైతుసంఘం బీహార్ గ్రామీణ ప్రాంతాలలో చేస్తున్న ప్రచారంలో ప్రధానాంశం ఏమంటే, మండల్ నివేదికను భూసంస్కరణలలో పాలు అమలుజరపమని. ఈ వైఖరి యితర పార్టీల సంస్థల నుండి మనలను ప్రత్యేకించి చూపుతుంది. దర్భంగా, పూర్ణియా, గయ మొదలైన జిల్లాల పెద్ద సంఖ్యలో ఐ.పి.యఫ్., సి.పి.ఐ. కార్యకర్తలూ యీ వైఖరిపట్ల ఆకర్షితు లయ్యారు.

పోరాటం నిర్వహిస్తున్న పాత ప్రాంతాలలో ఉద్యమాన్ని వుద్బుతం చేయడానికి, క్రొత్త ప్రాంతాలలో వుద్యమం ప్రారంభించడానికి మొత్తం రాష్ట్రం ఐదు జోనులుగా విభజించి సమన్వయ కమిటీలను ఏర్పాటు చేయడమైనది. ఇప్పటికే పూర్ణియా మరియు దర్భంగాలలో ఏర్పడిన సమన్వయ కమిటీలు 13 జిల్లాలకు సంబంధించి పనిచేయడం ప్రారంభించాయి.

జూన్ 29-30 తేదీలలో జరిగిన కమిటీ సమావేశములో చోటానాగపూర్ తదితర ప్రాంతాల కొరకు ఒక సమన్వయ కమిటీ ఏర్పాటుచేయాలని ఏకగ్రీవంగా తీర్మానించడమైనది.

కిసాన్ సభ, వ్యవసాయ కార్మిక సంఘాలు యీ నిర్ణయానికి నిర్దిష్టమైన రూపమివ్వడానికి జూలై 9న సమావేశమైనాయి. రైతాంగం ఎదుర్కొంటున్న భూమి మరియు తీవ్రసమన్వయపై పోరాటానికి పథకం రూపొందిస్తూ "రైతురంగంలో కర్తవ్యాలు" అనే తీర్మాణంలో పేర్కొన్న కర్తవ్యాలను పరిపూర్తి చేయడానికి మరియు బలహీనంగా వున్న నిర్మాణం స్థితిని సరిదిద్దడానికి సరియైన చర్యలు చేపట్టాలని రాష్ట్ర కమిటీ నిర్ణయించింది.

[బీహార్ రాష్ట్ర వుద్యమాన్ని పటిష్టపరచడం కోసం అఖిల భారత కిసాన్ సభ పశ్చిమ బెంగాల్ విభాగం రు. 90,000/- లను సహాయంగా ఇచ్చింది]

○ గార్జునసాగర్ 22 లక్షల ఎకరాల సాగు లక్ష్యంతో నిర్మించిన పెద్ద బహుళార్థసాధక జాతీయ ప్రాజెక్టు. ఆంధ్ర రాష్ట్ర రైతాంగం పోరాడి సాధించుకున్న ప్రాజెక్టును శంకుస్థాపన చేస్తూ ఆనాటి భారత ప్రధాని పండిట్ జవహర్ లాల్ నెహ్రూ దీన్ని ఆధునిక దేవాలయంగా వర్ణించారు. 1967లో ప్రధాన ప్రాజెక్టు పూర్తయి నీరు విడుదల చేశారు. కుడి కాలువ క్రింద గుంటూరు, ప్రకాశం జిల్లాలలోని 11.74 లక్షల ఎకరాలు, ఎడమ కాలువ క్రింద నల్గొండ, ఖమ్మం, కృష్ణా, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలలోని 10.50 లక్షల ఎకరాలు సాగు లక్ష్యంగా నిర్దేశించారు. కుడి కాలువ క్రింద 4.89 లక్షల ఎకరాలు మాగాణి, 6.85 లక్షల ఎకరాలు ఆరుతడిగాను, ఎడమ కాలువ క్రింద 5.15 లక్షల ఎకరాలు మాగాణి, 5.35 లక్షల ఎకరాలు ఆరుతడి పంటలుగాను స్థిరీకరించారు. నీరు విడుదల చేసి 27 సంవత్సరాలు గడచినప్పటికీ నేటికీ 3 లక్షల ఎకరాలు సాగు క్రిందకు రావలసి వున్నది. సాగు కల్పించిన ప్రాంతాలలో కాలువలకు తరచూ గండ్లు పడటం, సక్రమంగా నీటి పంపిణీ జరక్క పోవటము వల్ల 10 లక్షల ఎకరాలలో నమ్మకంగా పంటలు పండే స్థితి లేకుండా పోయింది.

సాగు వనతి కల్పించిన ఎగువ ప్రాంతాలలో నిర్వహణలోనూ, నీటి పంపిణీలోనూ ఎదురవుతున్న సమస్యలను పరిశీలించి, వాటి పరిష్కారాలను కనుగొనడానికిగాను 1979లోనూ, 1984 లోనూ ఉన్నతాధికార కమిటీలను నియమించారు. ఆ కమిటీలు సమగ్రంగా పరిశీలించి, అనేక విలువైన సూచనలు చేశాయి. ఆ కమిటీల పరిశీలనలో వెల్లడైన అంశాలు (1) కుడి కాలువకు 14,800 క్యూసెక్కులు, ఎడమ కాలువకు 13,600 క్యూసెక్కులు నీరు విడుదల చేయవలసి వుండగా రెండు కాలువలు 11 వేల క్యూసెక్కులకు మించి ప్రవహించటం లేదు. (2) 11 వేల క్యూసెక్కులకు మించి నీరు వదిలితే మెయిన్ కాలువలు గండ్లు పడుతున్నాయి. (3) అలా గండ్లు పడటానికి కారణం

శ్రీ బోడేపూడి వెంకటేశ్వరరావు

అధ్యక్షులు

ఆం.ప్ర. రైతు సంఘం

కాలువల నిర్మాణంలో జరిగిన లోపాలు, (4) లైనింగ్ చేసిన చోట్ల 2 క్యూసెక్కులు, లైనింగ్ చేయని చోట్ల 6 క్యూసెక్కులు చొప్పున ప్రతి స్క్వేర్ ఫీటులో నీరు ఇంకిపోతుందని అంచనా వేయగా ఆచరణలో 6 క్యూసెక్కులు - 21 క్యూసెక్కులు ఇంకిపోతుంది. సగటున ఇంకటం వలనగాని, ఆవిరివల్లగాని 32 శాతము నీరు వృధా అవుతున్నది, (5) లోకలైజేషన్ లో కాలువ ఎగువ ప్రాంతాలను ఆరుదడి పంటలుగాను, దిగువ ప్రాంతాలను మాగాణిగాను స్థిరీ కరించగా, ఆచరణలో ఎగువ ప్రాంతాలలో కూడా మాగాణి సాగు ఏర్పడింది. ఇటువంటి అనేక లోపాలను చెప్పి నీటిని సరిదిద్దటానికి అనేకములైన సూచనలు చేశారు. (1) ప్రధాన కాలువల సామర్థ్యాన్ని అభివృద్ధిపరచటం, లైనింగ్ చేయటము (2) తరచూ గండ్లు పడుతున్న ప్రాంతాలలో లోపాలను సవరించే శాశ్వత చర్యలను తీసుకోవటము (3) కాలువ చివర భూములకు నీరందించటానికి గాను, రీజనరేటర్ నీటిని వినియోగించుకోవటానికి అవసరమైన స్ప్లిమెంటరీ పథకాలు నిర్మించటము (4) పై పనులకు అవసరమైన నిధులను ప్రాజెక్టు ఖర్చులో భాగంగా భరించాలని సూచించాయి. అనంతరం 85లో కుడి కాలువ పరిధిలోను, 86లో ఎడమ కాలువ పరిధిలోను ప్రజా ప్రతినిధుల, ఉన్నతాధికారుల సమావేశాలు జరిపారు. అయినా నిధుల కొరత పేరుతో పై సూచనలు సమగ్రంగా అమలు పరచలేదు. ఆనాడుపై చర్యలన్నింటికీ 100 కోట్లు అవసరమని అంచనావేశారు. ఆలస్యం అయిన కొద్దీ అంచనాలు పెరిగిపోయాయి.

కుడి కాలువ క్రింద 86 నష్టిమెంటరీ స్కీములు ఆమోదించగా 49 స్కీములు పూర్తయినవి. 37 స్కీములు

వివిధ దశలలో నిలిచి వున్నాయి. అనంతరం 1 లక్ష 32 వేల ఎకరాల సాగు లక్ష్యం కలిగిన ప్రకాశం జిల్లాలో 76, గుంటూరు జిల్లాలో 65 మొత్తం 141 స్కీములు ప్రతిపాదించగా ఆమోదం పొందకుండా పడి వున్నాయి. ఎడమ కాలువ క్రింద నల్గొండ ఖమ్మం జిల్లాలో 230 పథకాలను గుర్తించి చేపట్టగా 128 పూర్తయినాయి. మిగిలినవి నిధుల కొరతతోను, యితర కారణాలతోను నిలిచి పోయాయి. నేడు 100 స్కీములు ఆ రకంగా నిలిచి వున్నాయి. మూడవ జోన్ ప్రాంతమయిన కృష్ణా, పశ్చిమ గోదావరి, మధిర ప్రాంతాలలో రబీ పంట అయినందున రీజనరేషన్ తక్కువగా వుంటుందని రెండు మూడు సంవత్సరాల తరువాత మాత్రమే స్థిరమయిన రీజనరేషన్ నీటిని అంచనా వేయగలుగుతామని చెప్పారు. కాని యింత వరకు పరిశీలనకు తీసుకొనలేదు. నిధులు యివ్వని కారణంగా మూడవ జోన్ లో 15 కోట్లలో పూర్తికాగల 80 వేల ఎకరాలు సాగు చేయగల కాలువలు కొద్ది కొద్ది పనులు మధ్య మధ్య నిలిచి వుండి నిరుపయోగంగా వున్నాయి.

నేడు కుడి, ఎడమ ప్రధాన కాలువలు రెంటిలోనూ అవసరమయిన నీరు ప్రవహించటంలేదు. ఎడమ కాలువకు కొణజెర్ల - కల్లూరుల మధ్య కుడి కాలువ చంద్రవంక అక్వీడెట్ వద్ద, నాగులేరు అక్వీడెట్ వద్ద కాలువలు తెగటం సాధారణమై పోయింది. ఎడమ కాలువ 1990-91 సీజన్ లో నాలుగు సార్లు, 1991-92లో 7 సార్లు, 92-93లో 6 సార్లు తెగిపోయింది. కుడి కాలువ 88-89; 91 సంవత్సరాలలో వరుసగా రెండు, మూడు సార్లు తెగుతూ వస్తుంది. తిరిగి 93లో రెండు సార్లు తెగింది. బ్రాంచి కాలువలు సరేసరి. ఎడమ కాలువ పరిధిలో ఈ ఒక్క సంవత్సరములోనే 20 చోట్ల గండ్లు పడినవి. ఈ సంవత్సరము వెంట వెంటనే గండ్లు పడిన కారణంగా నవంబరు 1 నుండి నీరు యివ్వవలసిన మూడవ జోన్ కు డిసెంబరు 10న మాత్రమే నీరు వదిలారు. గండిపడిన ప్రతిసారి 15 నుండి 25 రోజులు నీటి సరఫరా నిలిచిపోతుంది. ఏటా ఇస్తున్న మెయింటెనెన్సు గ్రాంటు సిబ్బంది జీతభత్యాలకే సరిపోగా మేజరు, బ్రాంచి కాలువలతోపాటు ప్రధాన కాలువలు కూడా పక్కా మరమ్మత్తులకు నోచుకోవటము లేదు. కాలువలు పూర్తయి 5

సంవత్సరాలనాడు నీరు వదలగా పూడికపడి నిలిచిపోయిన 36 వేల ఎకరాల సాగు విస్తీర్ణము కలిగిన వేంపాడు మేజరు 2 కోట్లు ఖర్చు చేయనందున నిరుపయోగంగా పడి వున్నది.

ఫలితంగా కుడి, ఎడమ కాలువల పరిధిలో 10 లక్షల ఎకరాలలో నమ్మకంగా పంటలు పండే స్థితిలేకుండా పోయింది. 750 కోట్లు ఖర్చుచేసిన ప్రధానమైన ప్రాజెక్టు, కాలువల పూర్తయి 22 లక్షలు వికరంగా సాగుచేయవలసి వుండగా, 100 కోట్లు ఖర్చు చేయనందున 3 లక్షల ఎకరాలు సాగుకు రాకపోగా 10 లక్షల ఎకరాలలో పైర్లు ఏటా దెబ్బతిని దిగుబడులు తగ్గుతున్నాయి. ఈ ప్రాంతం ఆహార ధాన్యాలతోపాటు, ఎంతో విలువైన వాణిజ్య పంటలు పండే ప్రాంతం. ఈ పనులు పూర్తి చేస్తే వివిధ పంటలు 10 లక్షల టన్నుల వరకూ పండుతాయి. కాలము గడిచిన కొలది కోట్ల రూపాయల పంట నష్టముతో పాటు మొత్తము సాగర్ నీటి పారుదల వ్యవస్థ మరింత క్షీణించటము కనబడుతుంది. కావున తక్షణం ఈ క్రింది చర్యలు తీసుకోవలసి వుంది.

- (1) కుడి, ఎడమ కాలువలకు లైనింగ్, రీలైనింగ్ గోడలు, లోపాలున్న కట్టడాలను పునర్నిర్మించటం వంటి చర్యలు తీసుకోవాలి.
- (2) పెండింగ్ లో వున్న శ్రవ్యకాలను తక్షణము పూర్తిచేయాలి.
- (3) నిర్మాణము నిలిచివున్న సప్లమెంటరీ స్కీములు వెంటనే పూర్తి చేయాలి.
- (4) ప్రాజెక్టు నిబంధనలకనుగుణంగా స్థిరీకరించబడిన విధంగా అన్ని జోన్ లకు సక్రమంగా నీటి సరఫరా చేయాలి. అందుకు కాలువల వారీగా పర్యవేక్షణ కమిటీలను వేయాలి.
- (5) మూడవ జోన్ లో సప్లమెంటరీ స్కీములకున్న అవకాశాలను పరిశీలించి వాటి నిర్మాణము చేపట్టాలి.
- (6) కాలువల రెగ్యులర్ మెయింటెనెన్సుకు గాను సిబ్బంది జీతభత్యాలతో నిమిత్తము లేకుండా ఎకరాకు రూ.20/- లు చొప్పున గ్రాంటు ఇవ్వాలి.

పై పనులన్నింటిని 8వ పంచవర్ష ప్రణాళిక కాలంలోగా పూర్తి చేయాలి.

నాగార్జున సాగర్ కాలువల సమస్యపై ముఖ్యమంత్రి వివరణ

నాగార్జునసాగర్ కాలువ వ్యవస్థ మరమ్మత్తుకు సంబంధించి ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ నియమావళిలోని 304వ నియమం క్రింద శాసనసభ్యులు శ్రీ బి. వెంకటేశ్వరరావు, తదితరులు ఇచ్చిన నోటీసును పురస్కరించుకొని ముఖ్యమంత్రిగారు శాసనసభలో చేసిన ప్రకటన.

నాగార్జునసాగర్ ఎడమ కాలువ పొడవు 178 కిలోమీటర్లు. ఇందులో 11 వేల క్యూసెక్కుల నీరు ప్రవహిస్తుంది. అక్కడనుండి ఇది 5,758 క్యూసెక్కుల నీటితో 21వ ప్రధాన బ్రాంచి కాలువగా మరో 117 కి.మీ. మేర ప్రవహిస్తుంది. ఈ కాలువ క్రింద 10.374 లక్షల ఎకరాల ఆయకట్టుకు నీరు సరఫరా చేయాలని ఉద్దేశించడం జరిగింది. దీనిలో 9.806 లక్షల ఎకరాల ఆయకట్టును స్థిరీకరించి, 8.77 లక్షల ఎకరాలకు సాగునీటి సదుపాయం కల్పించడం జరిగింది. ప్రధాన కాలువకు 21వ ప్రధాన బ్రాంచి కాలువకు మొత్తం పొడవునా చాలా వరకు పటిష్టమైన గట్టు ఉన్నాయి. కాలువ త్రవ్వగా వచ్చిన మట్టితోను, చుట్టు ప్రక్కల పున్న దిబ్బల నుండి వచ్చిన మట్టితోను కాలువ గట్టును నిర్మించడం జరిగింది. కాలువలో నీరు ప్రవహిస్తున్నప్పుడు గట్టులో నుండి నీరు కారిపోవడం, బుంగలు ఏర్పడడం, పైపులలో నీరు కారడం, గండ్లు పడడం, నిర్మాణాలకు నష్టాలు వాటిల్లడం వంటి కొన్ని సమస్యలు గత కొద్ది సంవత్సరాలుగా ఎదురవుతున్నాయి. ఆయకట్టుకు నీటి సరఫరాలో అంతరాయం కాలాన్ని చాలావరకు తగ్గించాలనే ఉద్దేశంతో సకాలంలో మరమ్మత్తు పనులను చేపట్టడం జరిగింది.

2. నాగార్జునసాగర్ కుడి కాలువ పొడవు 203 కిలోమీటర్లు. దీని క్రింద 11.74 లక్షల ఎకరాల ఆయకట్టుకు నీరు సరఫరా చేయాలని ఉద్దేశించడమయింది. ఈ కాలువ క్రింద 11.10 లక్షల ఎకరాలకు సాగునీటి సదుపాయం కల్పించగా 11.20 లక్షల ఎకరాల ఆయకట్టును స్థిరీకరించడమయింది. ఎడమ కాలువలో వలె, పైపుల నుండి నీరుకారడం, గండ్లు పడడం, నిర్మాణాలకు నష్టం వాటిల్లడం వంటి కొన్ని సమస్యలు కుడి కాలువ విషయంలోను ఎదురైనాయి. అన్ని సందర్భాలలోను సకాలంలో మరమ్మత్తు పనులు చేపట్టడమయింది.

3. పైపుల నుండి నీరుకారడం, గండ్లు పడడం, నివారించడానికి రూ.800 లక్షల వ్యయంతో 1991-92, 1992-93 సంవత్సరాలలో నాగార్జునసాగర్ ఎడమ, కుడి కాలువలకు

ప్రత్యేక మరమ్మత్తులు చేయడం జరిగింది. అయినప్పటికీ అందుకు కారణాలను తెలుసుకోవడానికి బలహీనంగా పున్న రీచ్లను గుర్తించడానికి సమగ్రంగా అధ్యయనం చేయాలని భావించటం జరిగింది. కాలువలు బాగా పనిచేసేటట్లు చూసే ఉద్దేశ్యంతో వాటికి ప్రత్యేక మరమ్మత్తులను చేపట్టడానికి సమగ్ర ప్రణాళికను రూపొందించవలసి ఉంది. వీటిని దృష్టిలో పుంచుకుని 1993, ఫిబ్రవరిలో సెంట్రల్ డిజైన్ ను ఆర్గనైజేషన్ చీఫ్ ఇంజనీరు, నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు చీఫ్ ఇంజనీరు, నాగార్జునసాగర్ కుడికాలువల అడ్మినిస్ట్రేటరు కం.చీఫ్ ఇంజనీరు, ఆంధ్రప్రదేశ్ ఇంజనీరింగు రిసెర్చ్ లేబొరేటరీ చీఫ్ టెక్నికల్ ఎగ్జామినరు అండ్ డైరెక్టరుతో కూడిన ఒక సాంకేతిక నిపుణుల సంఘాన్ని ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. కాలువలకు పడేపడే గండ్లు పడడానికిగల కారణాలను అధ్యయనం చేసి, పరిశీలించి, ఆ విధంగా గండ్లు పడడం పునరావృతం కాకుండా నిరోధించడానికి తీసుకోవలసిన సమగ్రమైన చర్యలను, కాలువలను మెరుగుపరచడానికి తీసుకోవలసిన సమగ్రమైన చర్యలను, సూచించవలసిందిగా ఆ సంఘాన్ని కోరడం జరిగింది. దీర్ఘకాలిక, స్వల్పకాలిక ప్రాతివదికపై చేపట్టవలసిన వివిధ చర్యలను సూచించవలసిందిగా కూడా ఆ సంఘాన్ని కోరడం జరిగింది. ఇందువల్ల, నిధుల లభ్యతను బట్టి ప్రణాళికాబద్ధంగా పనులు చేపట్టడానికి వీలుకలుగుతుంది.

4. నిపుణుల సంఘం 1993, మే నెలలో తన నివేదికను సమర్పించింది. నాగార్జునసాగర్ కుడి, ఎడమ కాలువలను మెరుగు పరచడానికిగాను చేపట్టవలసిన వివిధ స్వల్పకాలిక, దీర్ఘకాలిక చర్యలను సంఘం తన నివేదికలో సూచించింది. తన విస్తీర్ణమేల్ల ఆధారంగా కాలువల మరమ్మత్తులకు, అభివృద్ధి పనులకు రూ.236 కోట్ల వ్యయం కాగలదని నాగార్జున సాగర్ ప్రాజెక్టు చీఫ్ ఇంజనీరు, నాగార్జునసాగర్ కుడికాలువ అడ్మినిస్ట్రేటరు-కం-చీఫ్ ఇంజనీరు అంచనా చేశారు.

ప్రతి నెల అదనపు రాబడి. పన్ను లేని సరి కొత్త ఒరవడి.

ప్రతి నెల రెండో టీజర్ ఇంటికీ తీసుకు వెళ్ళడాన్ని ఒక్కసారి ఉపాహించుకోండి. మీ కుటుంబానికి అవసరమైన చిన్న చిన్న అవసరాలన్నీ తీరిపోతాయి, ఎలాంటి అదనపు భారం లేకుండా.

పోస్టాఫీసు నెలసరి ఆదాయ పథకం.

- కనీస డిపాజిట్ రూ. 6000/- ఆ తర్వాత దాని గుణకాలలో.
- వ్యక్తగత ఖాతాల గరిష్ట డిపాజిట్ రూ. 2,04,000/- జాయింట్లు ఖాతాల్లో రూ. 4,08,000/- వరకు పరిమితము.
- ఆరేళ్ళపాటు ప్రతీ నెల చెల్లించే వార్షిక వడ్డీ 13%.
- ఆదాయంపన్ను చట్టం 80 ఎల్ సెక్షన్ నుంచి వడ్డీకి మినహాయింపు.
- పరిపక్వత కాలానికి 10% బోనస్ తో అసలు మొత్తం చెల్లింపు.
- మీ డిపాజిట్స్ ఎన్ని లాభాలో ఒక్కసారి పరిశీలించండి.

డిపాజిట్	నెలసరి ఆదాయం	పరిపక్వత అనంతరం బోనస్ తో పాటు వడ్డీ మొత్తం రూ.
రూ.	రూ.	రూ.
12,000	130-00	13,200
18,000	195-00	19,800
24,000	260-00	26,400

మా ఇతర పథకాలు

- జాతీయ పొదుపు సర్టిఫికేట్ (8వ ఎదుదల)
- వదిలేనట్లే ప్రజా భవిష్యనిధి ఖాతా
- రిటైరైన ప్రభుత్వ ఉద్యోగుల డిపాజిట్ పథకం 1989.
- రిటైరైన ప్రభుత్వరంగ సంస్థల ఉద్యోగుల డిపాజిట్ పథకం 1991.

మి భద్రతే మా లక్ష్యం

పోస్టాఫీస్ నెలసరి ఆదాయ పథకం

మరిన్ని వివరాలకోసం:

మీ దగ్గరలోని పోస్టాఫీసు లేదా తహసీల్దారును లేదా కలెక్టరేట్ లేదా జిల్లా పొదుపు అధికారి, జాతీయ పొదుపు లేదా అధికృత ఏజెంట్లను సంప్రదించండి.

కమిషనర్ చిన్న మొత్తాలు, 5వ అంతస్తు, ఇన్స్పూరెన్స్ భవనం, తిలక్ రోడ్, అబిడ్స్, హైదరాబాద్ 500 001. ఫోన్: 234412

ఈ రోజే కూపనను పూర్తి చేసి కమిషనర్ గారికి పంపించండి.

ఈ పథకంలో నాకు ఆసక్తి ఉంది. అన్ని వివరాలు నాకు పంపండి.

పేరు : .....

చిరునామా : .....

పథకం : .....

Shruti

విస్సాకోడేరు గ్రామ అవినీతి

వి. వి. ఓ. పై చర్య

ప శ్రీమ గోదావరి జిల్లా, పాలకోడేరు మండలం, విస్సాకోడేరు గ్రామ వి.వి.ఓ. గా వున్న కె.వి.యస్.యల్. నరసింహమూర్తి, భూమిశిస్తు చెల్లించిన రైతులకు, రోజులు, వితంతు పెన్షనులు, గ్రామాంతరములందు వున్న వారిని చనిపోయినవారిని, బ్రతికి వున్నవారిని పోర్టర్ సంతకాలతో, కైంకర్యం చేయడం, చనిపోయిన, గ్రామం విడిచి వెళ్ళిపోయినవారిని రేషన్ కార్డులు స్వాధీనం చేసుకొని చౌకదుకాణం నుండి తెప్పించుకొని, వినియోగించడం, విద్యార్థులకు, ఆదాయం, కులం, నివాసం మొదలగు ధృవపత్రముల కొరకు నిర్బంధంగా డబ్బులు వసూళ్ళు చేయడం బ్యాంకురుణానికై 10(1) అడంగలు కావలసినప్పుడు రైతులను వేదించి వందల రూపాయలు ముట్ట చెపితే తప్ప పని చేయక, ప్రజలను లంచాలకై వేదించటం, మొదలగు అవినీతి, అవకతవకలకు పాల్పడు తున్నందున, గ్రామ రైతు సంఘం, సి. పి. యం. పార్టీ కలగజేసుకొని జిల్లా కలెక్టరు తదితర రెవెన్యూ అధికారులకు వి.వి.ఓ. పై దర్యాప్తు చేసి, చర్య తీసుకొనవలసినదిగా జూన్ 93లో పిటిషను పెట్టడం జరిగింది.

సదరు ఎం.ఆర్.ఓ., వి.వి.ఓ. కు మద్దతుగా బోగన్ విచారణ తంతు చేయుటకు పూనుకొనగా, ప్రజలు ప్రతిఘటించారు. దానిపై పంచాయితీ ఆఫీసు వద్ద బహిరంగ విచారణ చేయగా, వి.వి.ఓ. చేసిన అవినీతి, అక్రమాలు, ప్రజలు ఋజువు చేశారు. గ్రామ కాంగ్రెసు పార్టీ వాళ్ళ మద్దతుదార్లు వి.వి. ఓ. కు మద్దతునిచ్చి, పైరవీలు చేసి, పై అధికార్లను ప్రభావితం చేయుటకు, తప్పుడు పిటిషన్లు పెట్టి, వాళ్ళ పార్టీ ప్రజాప్రతినిధులు ద్వారా, వివిధ రకాలుగా ప్రయత్నాలు చేశారు. కాంగ్రెసు వాళ్ళు ఎన్ని తంటాలు పడినా గ్రామ రైతు సంఘం, సి.పి.యం. పార్టీ కార్యకర్తలు గట్టి కృషి ఫలితంగా వి.వి.ఓ. చేసిన అవినీతి, అక్రమాలు, ప్రభుత్వ సాము దుర్వినియోగం మొదలగు ఆరోపణలు

రుజువు కాగా, కలెక్టరు గారు వి.వి.ఓ. ను సస్పెండు చేశారు.

వి.వి.ఓ. రోజులు ఇవ్వకుండా వన్నులు వసూలుచేసిన దాని గురించి, రైతులకు రోజులు ఇప్పించాలని, లేక చెల్లించిన సాము తిరిగి వారికి ఇప్పించాలని, అట్లుగానిచో, ఈ సంవత్సరము చెల్లించవలసిన పన్నులనుండి మినహాయించి, పన్ను కట్టుకొనేటట్లు, ఉత్తర్వులు ఇవ్వవలసినదిగా, సదరు వి.వి.ఓ.ను సస్పెండు ఉత్తర్వులు ఇచ్చిన తర్వాత సదరు రైతులు జిల్లా కలెక్టరుగారిని కోరుతూ పిటిషను దఖలు చేసుకొన్నారు. దానిపై నర్సాపురం సబ్ కలెక్టరుగారిని, 10 రోజులలో స్వయంగా విచారణ జరిపి రిపోర్టు పంపవలసినదిగా “సంకట నివారణ విభాగం జిల్లా కలెక్టరు ఏలూరు, సంకేతం సభ్య-34 తేదీ 15-12-93న” జిల్లా కలెక్టరుగారు ఆదేశించుచూ, ఉత్తర్వులు ఇచ్చారు.

గతంలో ఈ వి.వి.ఓ. గ్రామ కరణంగా చేసినప్పుడు సస్పెండు చేయబడి యున్నా, మరల 5 సంవత్సరములు అనంతరం వి.వి.ఓ.గా, ఈ గ్రామంలో నియమించబడి నాడనియూ, కాంగ్రెసు ప్రభుత్వ పుణ్యమా అంటూ ఇటువంటి లంచగొండు ఉద్యోగులకు స్థానం కల్పించు చున్నందుకు ప్రజలు ఈసడించుకొంటున్నారు.

ప్రత్యేక సంచిక

మార్చివెల “మనరైతువాణి” చేపది, రోయ్యల ప్రత్యేకసంచికగా రానున్నది. దీనికి వ్యాసాలు, ప్రకటనలు వంపవలసినదిగా విజ్ఞప్తి. చేరవలసిన ఆఖరు తేదీ 25-4-1994.

- సంపాదకులు

బెల్లం రైతుల ఆందోళన

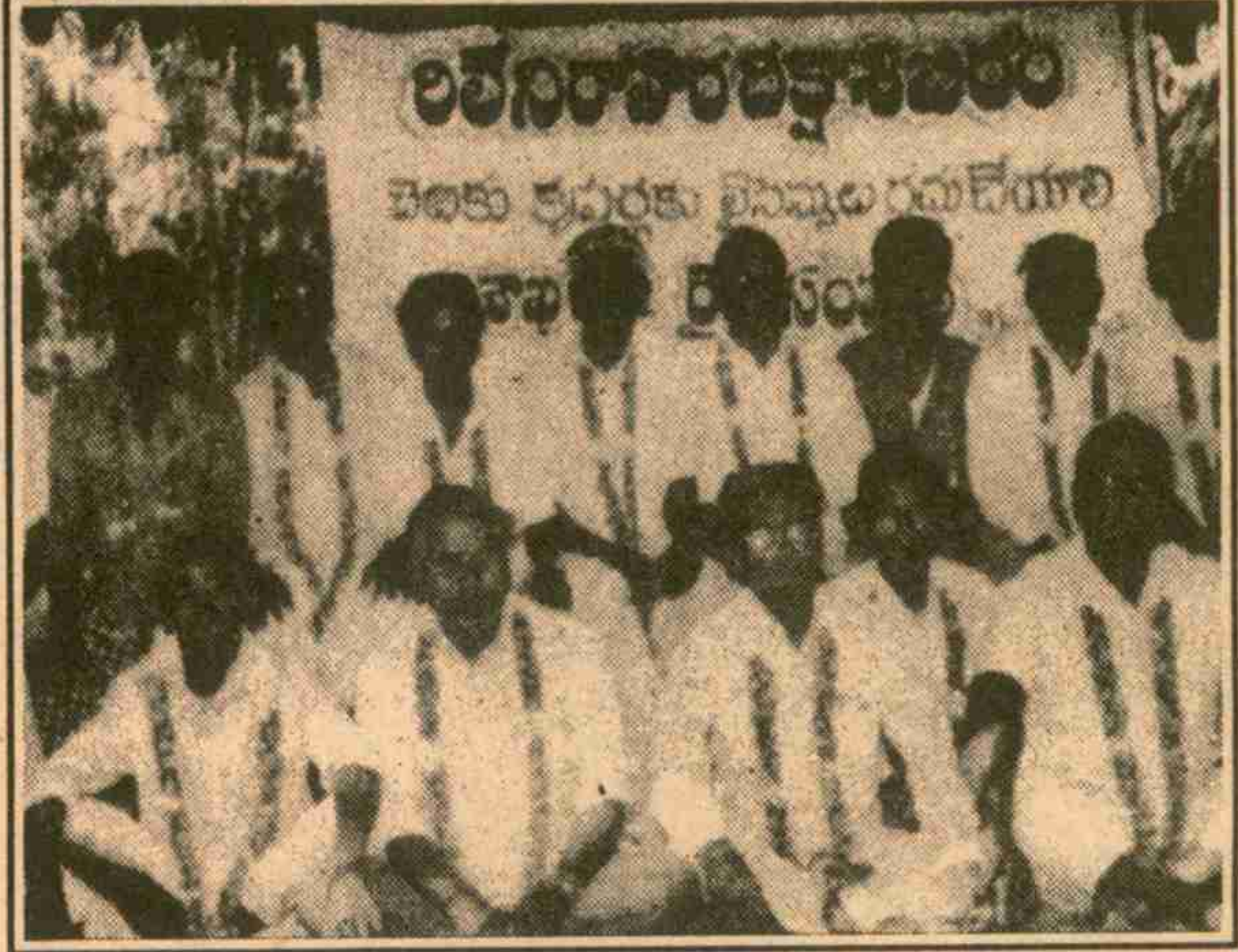
విశాఖ జిల్లా అనకాపల్లి ప్రాంతం బెల్లం ఉత్పత్తికి ప్రసిద్ధి. మునగపాక, అనకాపల్లి తదితర మండలాల్లో రైతులు చెరకు ఫ్యాక్టరీలతో నిమిత్తం లేకుండా చెరకు వేసుకొని క్రషర్స్ ద్వారా బెల్లం తయారుచేసి మార్కెట్ కు అమ్ముకుంటారు. గత రెండు సం॥లుగా బెల్లం ధర బాగా వుండటంతో విస్తీర్ణం కూడా పెరిగింది. కాని ఈ సం॥ అధికార గణం హఠాత్తుగా రైతులపై విరుచుకు పడింది. మీకు లైసెన్సు వుందా? కరెంటు బిల్లు కట్టారా? అంటూ ఫీజులు లాక్కుపోయి క్రీషర్స్ ను అడకుండా నిలిపేస్తున్నారు. ఇందు కోసం ప్రత్యేకంగా టాస్క్ ఫోర్స్ లు ఏర్పడ్డాయి.

- చెరకు ఫ్యాక్టరీ పరిధిలో రైతులు స్వతంత్రంగా చెరకు పండించకూడదనడం అన్యాయం.
- స్వంత చెరకుతో బెల్లం ఆడుకునే చిన్న రైతులకు లైసెన్సు కావాలనడం అక్రమం.
- కాబట్టి తక్షణం బెల్లం రైతుల సమస్యలు పరిష్కరించాలని రైతు సంఘం డిమాండు చేస్తున్నది.
- ఫ్యాక్టరీకి అగ్రిమెంటు వున్న రైతులు తమ కోలా ప్రకారం తొలి ఆపై ది బెల్లం ఆడుకోవచ్చు.
- బెల్లం ధర తక్కువగా వున్నప్పుడు రైతులు చెరకు ఫ్యాక్టరీకి తొలుతామన్నా అంగీకరించలేదు.

నూతన ఆర్థిక విధానాలు పెద్దకంపెనీలకే లైసెన్సులు ఎత్తివేస్తున్నాయి. స్వేచ్ఛానినాదం ఇస్తున్న ఈ ప్రభుత్వ మాటలకు చేతలకు పాతనలేదు.

అందుకే అనకాపల్లి రైతాంగం అధికారుల్ని నిలదీశారు. 300 మంది రోడ్డుకు అడ్డంగా బైతాయించి కదలనివ్వలేదు. జనవరి 8వ తేది అచ్యుతాపురం రోడ్డుపై 300 మంది రాస్తా రోకో చేశారు. వెనుదిరి అధికారులు సంక్రాంతి పండగ దాకా మీజోలికి రామన్నారు.

తిరిగి సమస్య మొదటి కొచ్చింది. దాంతో ఆగ్రహించిన రైతాంగం జనవరి 24వ తేది అనకాపల్లి బైపాస్

బెల్లం రైతుల నిరాహారదీక్షలు

రోడ్డుమీద, అచ్యుతాపురం సెంటర్లోను వేలాది మందితో రాస్తారోకో నిర్వహించారు. ఈ కార్యక్రమాలన్నింటిలోనూ పార్టీల కఠితంగా రైతులు పాల్గొన్నారు. ఐక్య కార్యచరణ కమిటీ ఏర్పడింది. ఇందులో రైతుసంఘం నాయకులు శ్రీ పి.వి. రమణ, శ్రీ జగన్నాథం, శ్రీ శివ ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తున్నారు. పోరాటాల ఫలితంగా బెల్లం రైతులు తమ డిమాండ్లపై విజయం సాధించుకున్నారు.

వెలువడినవి

ప్రత్యామ్నాయ వ్యవసాయ విధానం
డంకెల్ సంతెళ్ళు - దేశానికి కడగళ్ళు

వ్యవసాయ గణాంక వివరాలు

పుస్తకాలు వెలువడినవి.

కాపీలకు :

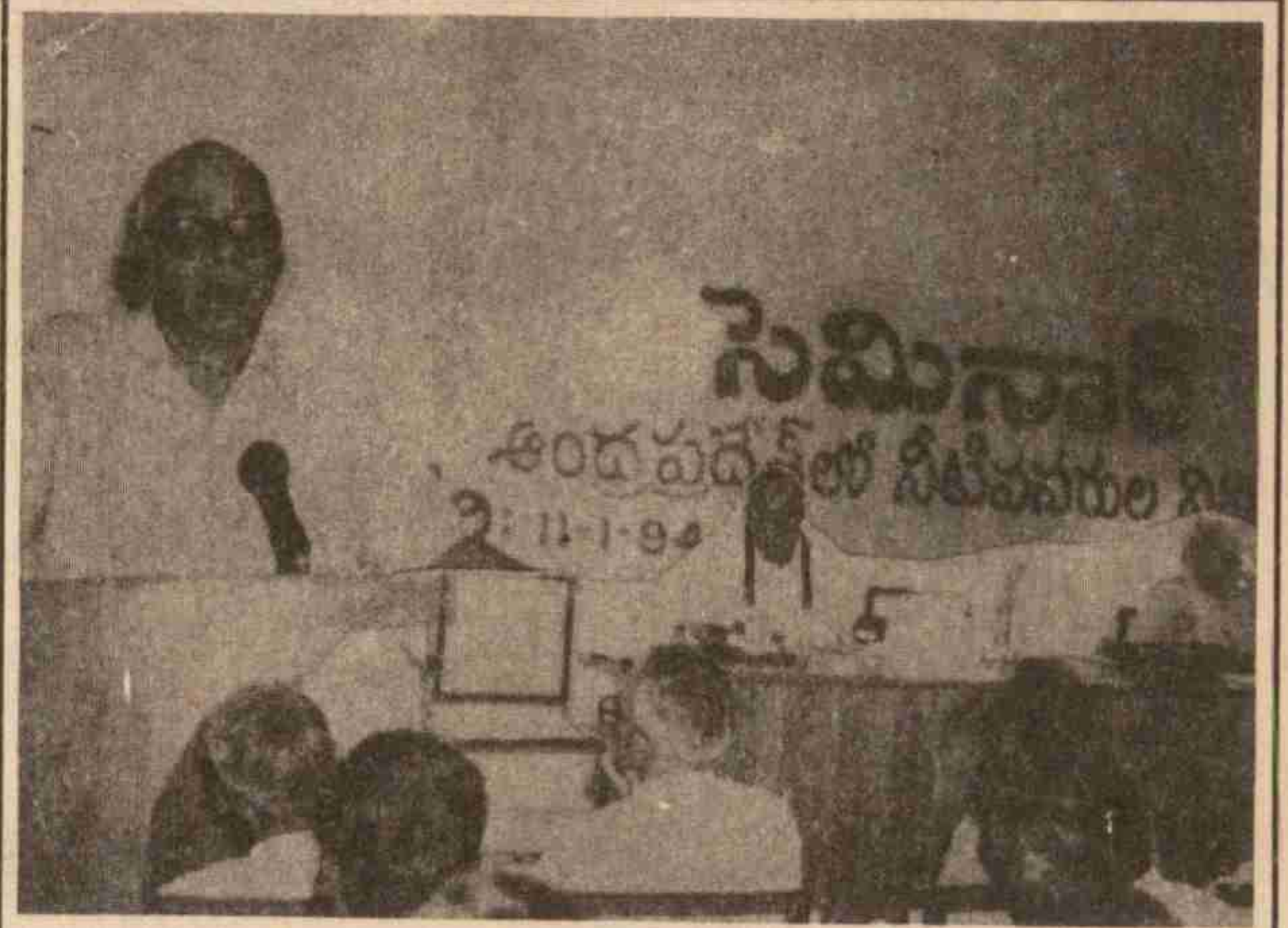
అంధ్రప్రదేశ్ రైతుసంఘం, 30ఎ, పాత ఎం.ల్.ఎ.

క్వార్టర్స్, హైదరాబాద్-29.

సాగరం పాలవుతున్న నీటిని సద్వినియోగం చేసుకోవాలి

రాష్ట్రంలో లభించే జలవనరులను సద్వినియోగం చేసుకునేందుకు పట్టుదల లోపించిందని, మన రాష్ట్రానికి వున్న హక్కులను కాపాడుకోవాలని, ప్రాజెక్టులు కట్టాలనే ఉత్సాహం కొరవడిందని ప్రముఖ ఇంజనీర్ శ్రీ కె. శ్రీరామ కృష్ణయ్య విమర్శించారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ రైతుసంఘం ఆధ్వర్యంలో “ఆంధ్రప్రదేశ్ లో నీటివనరుల వినియోగం” అనే అంశంపై జనవరి 11వ తేదీన సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్రంలో జరిగిన సెమినార్ ను ఆయన ప్రారంభించారు. ముందు రాష్ట్రానికి చెందిన నీటి హక్కులను పరిరక్షించుకోవాలని, కృష్ణా మిగులు జలాల వినియోగానికి ఉద్దేశించిన ప్రాజెక్టుల నిర్మాణానికి ప్రాధాన్యతనీయాలని ఆయన చెప్పారు. రాష్ట్రంలో కొత్త ప్రాజెక్టుల నిర్మాణానికి మిగులు జలాలు తప్ప ఆస్కారం లేదని ఆయన అన్నారు. కృష్ణా మిగులు జలాలను వినియోగించుకోవడానికి బచావత్ అవార్డులో ఆంధ్రప్రదేశ్ ను అనుమతించారని, రెండువేల సంవత్సరం తరువాత కర్ణాటక, మహారాష్ట్ర మన రాష్ట్రంలో ఏ రాష్ట్రమైనా అవార్డును తిరిగి సమీక్షించాలని అడగవచ్చునని ఆయన వివరించారు. మిగులు జలాల వినియోగానికి మనం ప్రాజెక్టులను నిర్మించకపోతే, ఎగువ రాష్ట్రాలు రెండూ ఆంధ్రప్రదేశ్ గత 25 ఏళ్ళుగా మిగులు జలాలను సముద్రం పాలు చేసిందని, ఆ జలాలను తమకు కేటాయించాలని కోరితే, మనకు మిగులు జలాలు రాకపోగా, నికర జలాల లభ్యత కూడా తగ్గే ప్రమాదముందని శ్రీ శ్రీరామకృష్ణయ్య హెచ్చరించారు. అందువల్ల రాష్ట్రంలో కరువు ప్రాంతాల్లో మిగులు జలాల ఆధారంగా ప్రాజెక్టులను చేపట్టకపోతే ఇబ్బందులొస్తాయని ఆయన చెప్పారు. కర్నాటకలో కృష్ణా బేసిన్ లోనే నీటిపారుదలకు రు. 600 కోట్లు కేటాయించారని, అనుమతి లేకుండా ఎగువ కృష్ణాలో ఆ రాష్ట్రం చాలా ప్రాజెక్టులు, పథకాలు నిర్మాణం చేసిందని ఆయన చెప్పారు. కేంద్రప్రభుత్వం లేని సమస్యలు సృష్టించి, మూడు రాష్ట్రాలు రాజీకి రావాలని చెబుతున్నదని, మూడు రాష్ట్రాల ముఖ్యమంత్రుల మధ్య మూడు సార్లు సమావేశాలు జరిగినా

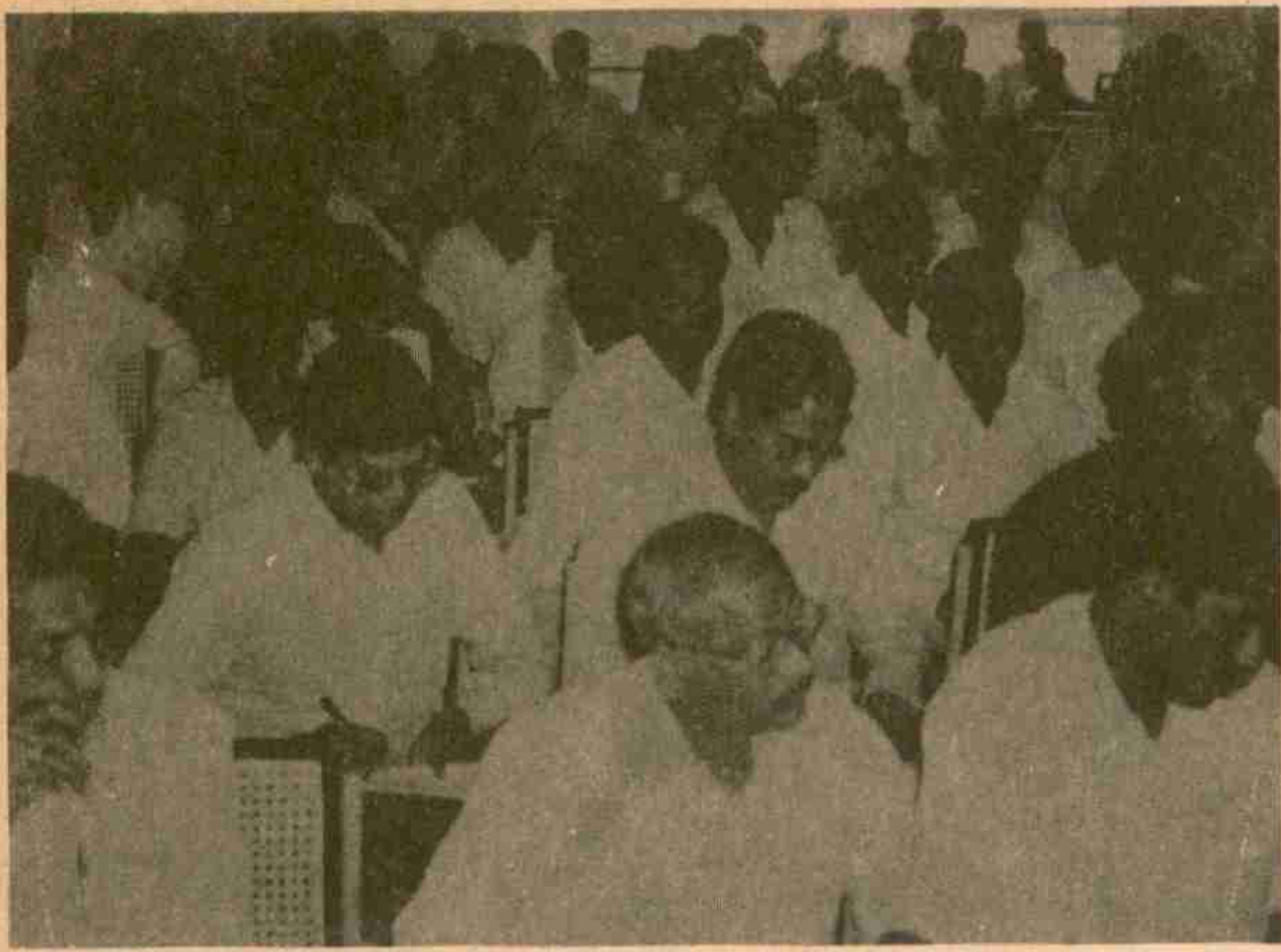
సెమినార్ లో ప్రసంగిస్తున్న డా॥ కె. శ్రీరామకృష్ణయ్య

ఏమీ జరగలేదని ఆయన అన్నారు. మిగలు జలాలపై ఏమాత్రం రాజీపడినా మనకు ఉన్న దానిని ఇతరులకివ్వడమే అవుతుందని ఆయన చెప్పారు.

ప్రపంచంలో అనుసరిస్తున్న నీటి వినియోగ చట్టం ప్రకారం, నీటిని ఎవరు వాడుకొంటే వారికే దానిపై హక్కు ఉంటుందని శ్రీ శ్రీరామకృష్ణయ్య చెప్పారు. ఎంతో కష్టపడి అభివృద్ధి చేసుకున్నాక ఆ హక్కును తీయరాదన్నదే ఆ నూత్రంలోని సారాంశమని పేర్కొన్నారు. అందరికీ సమానంగా, జనాభా, సాగుప్రాంతం, కరువు, వర్షాభావం వున్న ప్రాంతాలకు నీటిని ఇవ్వాలనే వాదనలు నీటి పంపకంలో చెల్లవని ఆయన చెప్పారు. ముందు రాష్ట్రం హక్కులను కాపాడుకుంటే ఏ ప్రాంతానికి ఎలా నీరందించాలనేది విశాల దృక్పథంతో నిర్ణయించుకోవచ్చునని ఆయన అన్నారు.

రాష్ట్రంలో సాగుదాయకమైన భూమి 1.67 కోట్ల హెక్టార్లుండగా, అందులో 40 లక్షల హెక్టార్లకే నీటి వనరులున్నాయని ఆయన తెలిపారు. రాష్ట్రంలో వర్షపాతం, నదులు, భూగర్భ జలాలవల్ల మొత్తం 7,800 శతకోటి ఘనపు టడుగుల నీరు లభిస్తుందని అంచనా వేసినట్లు తెలిపారు. ఈ జలాలను సక్రమంగా వాడితే 1.25 కోట్ల హెక్టార్లకు

సెమినార్ కు హాజరైన ప్రతినిధులలో ఒకభాగం

పూర్తి సాగునీటి వసతి కల్పించవచ్చునని శ్రీ శ్రీరామ కృష్ణయ్య వివరించారు. ఈ నీటిని వినియోగించుకొన లేకపోవడానికి అసమర్థతే కారణమని, స్వాతంత్ర్యానంతరం సాగునీటి వినియోగాన్ని రెట్టింపు మాత్రమే చేయగలిగాయని ఆయన అన్నారు.

పెన్నా జలాలను పూర్తిగా వాడుకొన్నామని ఆయన చెప్పారు. గోదావరి జలాల వినియోగానికి అనేక ప్రాజెక్టులు చేపట్టాలని చెప్పారు. కాగా మహానదిని గోదావరిలో అనుసంధానం చేసి ఆ జలాలను ఇతర రాష్ట్రాలకు మళ్ళించాలన్న కేంద్ర ప్రభుత్వ పథకం వల్ల మన రాష్ట్రానికి నష్టం జరుగుతుందని ఆయన హెచ్చరించారు. మధ్యప్రదేశ్ నుంచి వైగా నదీ జలాలను అలా మళ్ళించడం వల్ల కూడా నష్టం జరుగుతోందని చెప్పారు.

ఒకేసారి కొన్ని ప్రాజెక్టులను చేపట్టినా, ఆర్థిక ఇబ్బందులున్నప్పటికీ పాక్షిక ప్రయోజనాలను దశలవారీగా పొందవచ్చునని శ్రీ శ్రీరామకృష్ణయ్య చెప్పారు. ప్రాజెక్టులకు ఆర్థికవనరులను పెంచాలని అన్నారు. ఎనిమిదవ ప్రణాళికలో పూర్తి కావాలని అంచనా వేసిన ప్రాజెక్టులకు చేసిన నిధుల కేటాయింపు చాలదని చెప్పారు ప్రపంచ బ్యాంకు నిధుల పేరుతో పెద్ద పెండ్లపిల్లవడంతో అర్హులైన కాంట్రాక్టర్లు సిండికేట్ గా ఏర్పడి నూరు శాతానికి పైగా రేట్లను పేర్కొనడంతో వనరులు హరించుకుపోతున్నాయని, ఇందుకు పరిపాలనలో సమర్థత లేకపోవడమే కారణమని ఆయన అన్నారు. తాను నీటిపారుదల శాఖలో చేరినప్పుడు శాఖాపరంగా పనులు జరిగేవని, ఇప్పుడు ఏ పనికైనా అంతర్జా

తీయ పెండ్ల పిల్లస్తున్నారని ఆయన చెప్పారు. దీనివల్ల రాష్ట్రంలోని చిన్న కాంట్రాక్టర్లకు అవకాశం లేకుండా పోవడంతోపాటు పెద్ద యంత్రాలు వాడటంవల్ల కార్మికులకు పనిలేకుండా చేస్తున్నారని ఆయన చెప్పారు. తొమ్మిది, పదవ ప్రణాళికలకు ఏ ప్రాజెక్టు లేదని అంటూ, అంచనాలను నాలుగైదేళ్ళకు ముందుగానే వేయాలని ఆయన చెప్పారు. అయితే అలాంటి అంచనా కొరవడిందని అన్నారు.

ఆర్థిక వనరులు చాలక మధ్య తరహా ప్రాజెక్టుల నిర్మాణంలో ఏళ్ళ తరబడి జాప్యం జరుగుతున్నదని, చిన్న తరహా నీటిపారుదలకు సంబంధించి, ఉన్న చెరువుల సక్రమ నిర్వహణ, మరమ్మత్తుల పట్ల ప్రభుత్వం శ్రద్ధచూపడంలేదని ఆయన చెప్పారు. రెండేళ్ళలో పూర్తికావలసిన చెరువులు ఇరవై ఏళ్ళైనా పూర్తికాకపోవడం శోచనీయమని అన్నారు.

భూగర్భ జలాల వినియోగంలో తిరిగి భూగర్భ జలమట్టాన్ని పెంచాలనే ఉద్దేశం లేకుండా పోతున్నదని, దీనివల్ల పర్యావరణ సమస్యలు తలెత్తుతున్నాయని చెప్పారు. చెక్ డామ్ వల్ల పెద్ద ప్రయోజనం లేదని వూట చెరువులను పెంచాలని శ్రీ శ్రీరామకృష్ణయ్య చెప్పారు. కాల్యాల నిర్మాణంలో అనేక తప్పులు జరిగాయి. స్వాతంత్ర్యానంతరం ఈ కాల్యాల కింద అనుకున్న విధంగా నీరు పారలేదని ఆయన చెప్పారు. రైతుల సహకారం లేకుండా నీటి యజమాన్యం సక్రమంగా జరగదని అన్నారు. మీటరుపెట్టి నీటిని రైతులకు అమ్మాలనే ఆలోచన కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలలో వస్తున్నదని ఆయన చెప్పారు. కాల్యాల ఎరువులపై సబ్సిడీ ఎత్తి వేస్తే చిన్నరైతు చాలా నష్టపోతాడని ఆయన అన్నారు. పరిశ్రమలు తమ ఉత్పత్తులను ఇష్టం వచ్చిన ధరలకు అమ్ము కోవచ్చని, అయితే వ్యవసాయ ఉత్పత్తులపై ఆంక్షలు విధించాలని ఆయన చెప్పారు. వ్యవసాయ ఉత్పత్తులను ఎక్కడైనా అమ్ముకోవడానికి స్వేచ్ఛా వ్యాపారంకు అనుమతిస్తే సబ్సిడీలు అవసరంలేదని ఆయన అభిప్రాయపడ్డారు.

భూగర్భ జలాల శాఖ డిప్యూటీ డైరెక్టరు శ్రీ పి.జె. శాస్త్రి ప్రసంగిస్తూ రాష్ట్రంలో సగటు వర్షపాతం 900 మిల్లీ మీటర్లు కాగా, శ్రీకాకుళంలో ఎక్కువగాను, అనంతపురంలో తక్కువగాను వర్షపాతం వున్నదని చెప్పారు. 95 ఘనపు మైళ్ళు నీరు ఆవిరై తిరిగి వర్షంగా కురుస్తున్నా, అందులో 25 శాతం మాత్రమే భూగర్భంలోకి ఇంకుతోందని చెప్పారు.

(తరువాయి మిగతా పేజీలో)

సంక్షోభంలో రాష్ట్ర రైతాంగం

ఇంతదారుణమా ?

మరో ఉదాహరణ చూడండి :

శ్రీకాకుళం, విజయనగరం జిల్లాలో అత్యంత దారుణమైన దోపిడీ పద్ధతులు సాగుతున్నాయి. పేద, మధ్య తరగతి రైతులు సీజన్లో పెట్టుబడులకు డబ్బులేక వ్యాపార స్థల దగ్గరు పోతే విపరీతమైన వడ్డీలు గుంజాతున్నారు.

ఉదాహరణకు చూడండి :

శ్రీకాకుళం జిల్లాలో ఒక బస్తా యూరియా అప్పు తెస్తే దానికి బదులు 4 నెలలనంతరం ధాన్యం ఒక బస్తా ఇవ్వాలి. బదులుకు బదులు ఎంత తేడావుందో చూడండి...

బస్తా ధాన్యం ధర

రూ. 260-00

బస్తా యూరియా ధర

రూ. 150-00

తేడా

రూ. 110-00

అంటే నెలకు నూటికి వడ్డీ రూ. 18-35 పైనలు.

విజ్ఞప్తి

రైతుల్ని స్థానిక వడ్డీ వ్యాపారులు, వ్యాపారస్తులు, మిల్లర్లు, భూచ్చాములు ఎలాదోచుకుంటున్నారో వివరాలు పంపితే ఈ శీర్షిక క్రింద ప్రచురించగలము - రైతు సంఘ కార్యకర్తలు ప్రత్యేక శ్రద్ధతో అధ్యయనం చేసి వివరాలు వ్రాయ గోరుతాము. - సంపాదకులు

విజయనగరం జిల్లాలో చెరకు రైతు సీజన్లో వెయ్యి రూపాయిలు అప్పు తెచ్చుకుంటే 2 నెలల తర్వాత వెయ్యికి తోడుగా బన్ను చెరకు అదనంగా ఇవ్వాలి. బన్ను చెరకు ధర రూ. 564-00లు - అంటే నెలకు నూటికి వడ్డీ రూ. 28-20 పై అవుతున్నది.

గోగునార రైతులు నూటికి 5 నెలలకు 13 కేజీల గోగునార వడ్డీగా ఇవ్వాలి. అంటే ఇది రూ. 85లు నెలకువడ్డీ ఈ లెక్కన రూ. 17లు అవుతుంది.

ధాన్యం పండించడానికి ఎరువులు తెస్తే, 3 నెలలకు నూటికి 6 కుంచాలు (

రూ. 36లు) ఇవ్వాలి. నెలకు 12-00లు ....

ఇలా ఎన్నెన్నో ఉదాహరణలివ్వచ్చు. ఇంకా అనేక జిల్లాలో ఇలాంటి దోపిడీ పద్ధతులే సాగుతున్నాయి.

వీటిని అరికట్టే మార్గం లేదా?

(పేజీ తరువాయి...)

బోరు వ్యవసాయాన్ని పెంచితే ఎక్కువ నీరు వస్తుందను కోవడం అపోహ అని ఆయన చెప్పారు. బోర్లు వేయడంలో తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలను ఆయన వివరించారు.

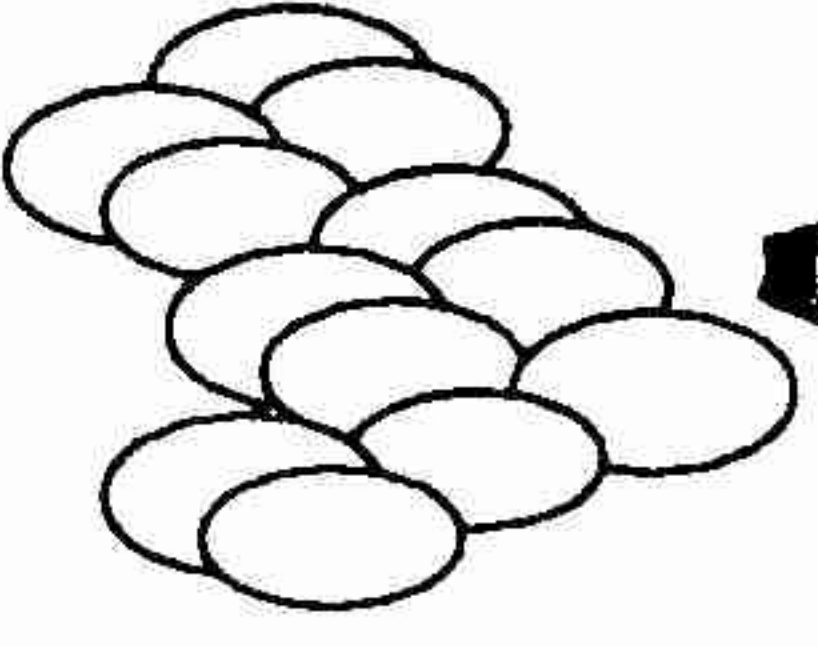
ఆంధ్రప్రదేశ్ రైతుసంఘం అధ్యక్షుడు శ్రీ బోడేపూడి వెంకటేశ్వరరావు తొలుత సెమినార్ ఉద్దేశ్యాన్ని వివరిస్తూ ఉన్న జలవనరులను వినయోగించుకొనడంలో ప్రభుత్వం ఘోరంగా విఫలమైందని విమర్శించారు. రాష్ట్రంలో మూడింట రెండువంతుల సాగుభూమి వర్షంపై ఆధారపడిందని ఆయన చెప్పారు. రెండేళ్ళుగా రాష్ట్రంలో తీవ్ర కరువువల్ల వుత్పత్తి తగ్గిందని శ్రీ బోడేపూడి చెప్పారు. వివిధ జిల్లాల్లో సాగునీటి పరిస్థితిని సరిగా అవగాహన చేసుకొని, ఉన్న జలవనరుల నద్వినియోగానికి ఆందోళనలతో

ప్రభుత్వంపై వత్తిడి తేవాలని శ్రీ బోడేపూడి చెప్పారు.

సెమినార్లో పాల్గొన్న ప్రతినిధులు అడిగిన ప్రశ్నలకు శ్రీ శ్రీరామకృష్ణయ్య, శ్రీ శాస్త్రి దాదాపు గంటసేపు వివరాలు ఇచ్చారు. మార్కిస్టు పార్టీ రాష్ట్ర కార్యదర్శి శ్రీ కొరటాల సత్యనారాయణ ముగింపు ప్రసంగం చేయగా అఖిల భారత కిసాన్సభ ఉపాధ్యక్షుడు, లోక్సభ సభ్యుడు శ్రీ భీమిరెడ్డి నరసింహారెడ్డి పత్రాన్ని ప్రవేశపెట్టారు. రైతు సంఘం రాష్ట్ర కార్యదర్శి శ్రీ వి. శ్రీనివాసరావు వక్తలను, నాయకులను వేదికపైకి ఆహ్వానించారు.

మధ్యాహ్నం వివిధ జిల్లాల ప్రతినిధులు చర్చలలో పాల్గొన్నారు. ఆఖరున రైతుసంఘం ప్రవేశపెట్టిన పత్రం ఆమెదించబడినది.

మనం - మన ఆహారం

కోడి గ్రుడ్లు

గ్రుడ్డులో-లోపల ఉండి ఎదగవలసిన కోడి పిల్లలకు చెందవలసిన పోషక పదార్థాలు ఉంటాయి. అవి ఉత్తమోత్తమమైన ఆహారమని చెప్పటంలో వింతేమీ లేదు. శ్రేష్ఠమైన మాంసకృత్తులకు తోడు, దానిలో చాలా క్రొవ్వు, పుష్కలంగా ఉన్న విటమిను "ఏ", "బి" విటమినుల సముదాయము, ఇనుము, కాల్షియమ్, భాస్వరము మంచి పరిమాణాలలో ఉంటాయి. ఒక విటమిను "సి" మాత్రము లేదు. కోడి గ్రుడ్డుకు బాతు గ్రుడ్డుకు రుచిలో తప్ప ఆహార విలువలో ఎక్కువ తేడా లేదు. పచ్చి గ్రుడ్డులో పాస్టికాహార దృష్ట్యా అంత కోరతగిన పదార్థాలు లేవు. కనుక గ్రుడ్డును వేయించటం గాని ఉడక బెట్టటం గాని ఏదో ఒక విధంగా ఉండాలి. ఆధునిక కోళ్ళ ఫారములో లభించే గ్రుడ్లు పొదిగితే పిల్లలు గావు. కనుక జంతు సంబంధమైన ఆహారాన్ని తినని శాకాహారులు కూడా వాటిని తినవచ్చు. అటువంటి ఫారములలో లభించే గ్రుడ్లను దేశవాళీ గ్రుడ్డులో పోల్చి చూసి రుచి రంగూ లేనివిగా భావించ బడుతున్నాయి. అవి ఎల్లాగే నా వీటి కంటే రెట్టింపు బరువు ఉంటాయి. వాటిలో ప్రతి గ్రుడ్డులోను అధికంగా పోషక పదార్థాలు ఉంటాయి.

చక్కెర

చక్కెర, బెల్లము కల్తీలేని పిండి పదార్థములన్నది అనుభవ పూర్వకమైన విషయము, సాధారణంగా బెల్లములో కాల్షియం ఇనుము ఉంటాయి. అవి బెల్లము తయారు చేసే విధానము వల్ల ఉత్పత్తి అవుతాయి. బెల్లము సంస్కరింపబడగా వచ్చినదే చక్కెర. కనుక దానిలో అవి ఉండవు.

మసాలా వస్తువులు-రుచిగల పదార్థాలు-లేక-ఆకలిని పుట్టించేవి

మసాలా వస్తువులు-సమధాతువైన ఆహార పట్టికలో చేర్చక పోయినప్పటికీ ఇక్కడ మసాలా వస్తువులను గురించి ఆలోచిద్దాము. వాటిని రుచి కొరకు చాలా కొద్ది పరిమాణం లో అనగా చిటికెడు వాడుకుంటాము. కనుక వాటికి పాస్టిక విలువలు తక్కువ. ఎండు మిరప కాయలలో విటమిను 'ఎ', విటమిను 'సి' పచ్చిమిరప కాయలలో విటమిను 'బి'

సముదాయము ఉంటాయి. పసుపు, చింతపండులలో ఇనుము, జీలకర్ర, ధనియాలు, మిరియాలు, ఓమము లేక వాము వంటి వాటిలో కాల్షియం ఉంటాయి. వెల్లిపాయ, ఇంగువలలో తిన్న పదార్థాలు ప్రేగులలో మురిగి పోకుండా కాపాడే శక్తి ఉంటుంది.

నీరు

మన ఆహారములో మరొక ముఖ్యమైనది నీరు. ఒక మనిషికి ఎన్ని కెలోరీలు కావలసి ఉంటుందో అంత నీరు కూడా అవసరము. కనుక మనకు 2200 సిసిల నీరు అవసరమన్నమాట. నీటిలో మార్పు చేయవలసిన దేమీ ఉండదు. అది సంసిద్ధమైనది. సాధారణంగా మనము తినే ఆహారంలో నీరు నగంకంటే తక్కువగా ఉంటుంది. తగుమాత్రంగా పనిచేసే మనిషికి 1000 నుండి 1200 సిసిల నీరు మంచనీళ్లు, కాఫీ, టీ, పాలు, మజ్జిగ మొదలైన వాటి రూపంలో రోజుకు కావలసి ఉంటుంది. ఉష్ణము అధికంగాగల కాయకష్టము, క్రీడలు, అతిసారము (విరేచనాలు) - ఇవన్నీ మంచి నీటి అవసరాన్ని అధికం చేస్తాయి. ప్రతి మనిషికి కడుపులోకి పోయిన విలువైన ఆహారము మంచినీరు తాగకపోతే వృధా అవుతుంది. కనుక మంచినీరు త్రాగటం ముఖ్యము.

వంటకాల ప్రణాళిక

ఈ అధ్యాయము నేషనల్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ న్యూట్రీషన్ ఇన్ హైదరాబాదు వారు తయారుచేసిన పట్టిక 2.5తో ముగుస్తుంది. (వచ్చే సంచికలో) దానిలో 5 మందిగల శాకాహారుల కుటుంబానికి, మాంసాహారుల కుటుంబానికి రోజుకు నాలుగు తడవలు తినటానికి వీలుగా, పట్టికలు తయారు చేసుకోవ లానికి అనువుగా ఆహార పదార్థాలు వాటి పరిమాణాల సహితంగా ఒక నమూనా సమధాతువైన ఆహార పథకాన్ని సిద్ధం చేశారు. అవన్నీ ఏక మాత్ర నమూనాలు. ప్రతిరోజూ ఎవరూ ఒకేరకపు ఆహారాన్ని తినలేదు కదా. కాని ఆహార పదార్థాల పరిమాణాలతో కూడా మంచి నమధాతువైన ఆహార పథకాన్ని తయారు చేసుకోవటంలో మనకు ఉపయోగ పడుతుంది.

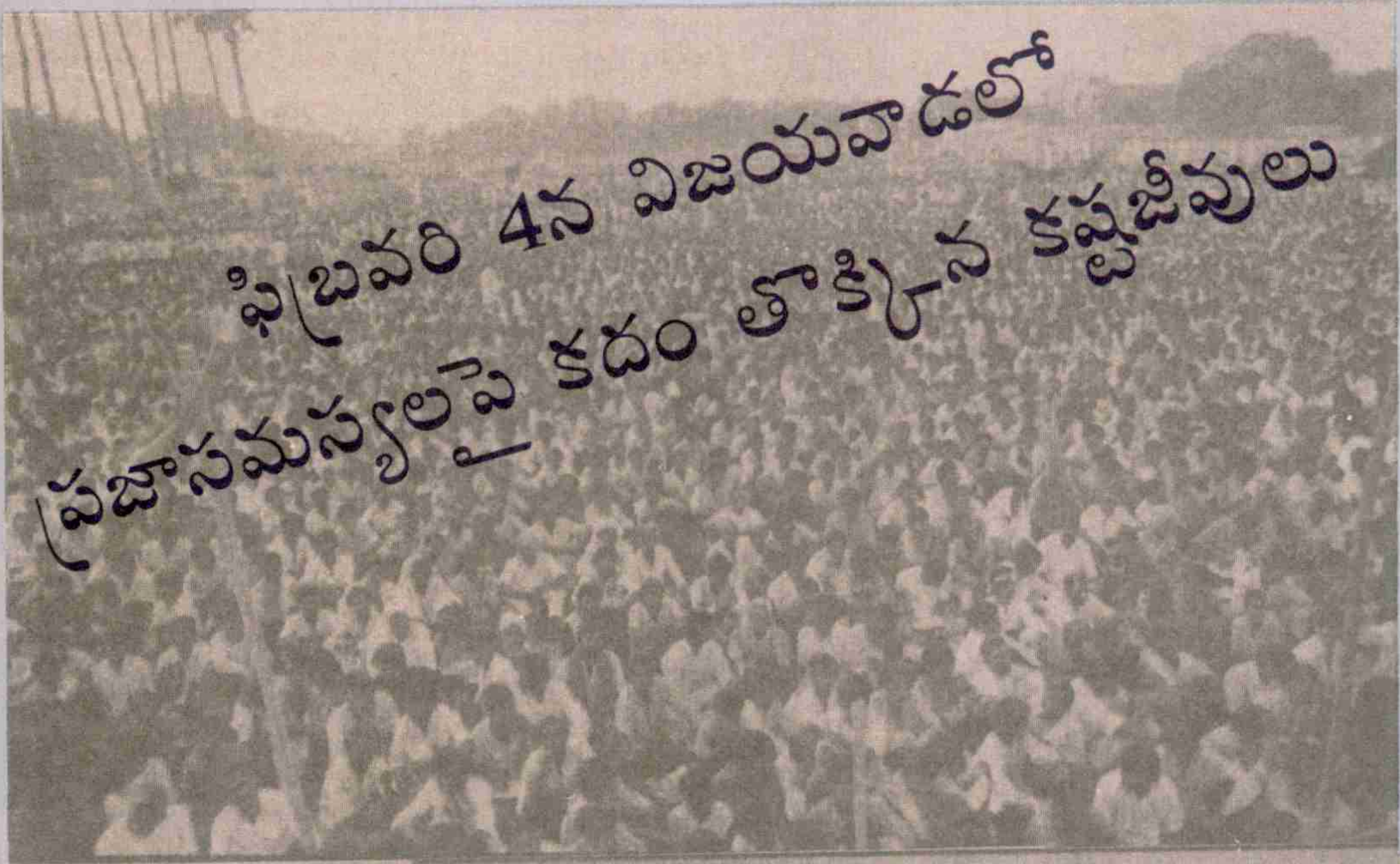
సశేషం.....

రాష్ట్రంలో వివిధ పంటల విస్తీర్ణం, దిగుబడి, ఉత్పత్తుల వివరాలు (1993-94)

వ.నెం.	పంట పేరు	విస్తీర్ణం (లక్షల హెక్టార్లలో) ఖరీఫ్ రబీ(అంచనా) మొత్తం			ఉత్పత్తి (కేజీలు / హెక్టారులకు) ఖరీఫ్ రబీ(అంచనా) మొత్తం			ఉత్పత్తి (లక్షల టన్నులు) ఖరీఫ్ రబీ(అంచనా) మొత్తం		
1.	వరి	23.23	10.35	33.58	2609	3209	2795	60.61	33.24	93.85
2.	గోధుమ	--	0.08	0.08	--	1015	1015	--	0.08	0.08
3.	జొన్న	4.10	5.68	9.78	896	903	900	3.67	5.13	8.80
4.	సజ్జ	1.23	0.03	1.26	750	1399	825	1.00	0.04	1.04
5.	మొక్కజొన్న	2.58	0.43	3.01	2435	2527	2445	6.28	1.08	7.36
6.	రాగులు	0.96	0.37	1.33	1108	1740	1278	1.06	0.64	1.70
7.	చిరుధాన్యాలు	0.92	0.05	0.97	403	1324	784	0.69	0.07	0.76
8.	కందులు	2.66	--	2.66	247	--	247	0.66	--	0.66
9.	మినుములు	3.57	0.98	4.55	425	466	435	1.52	0.46	1.98
10.	పెసలు	0.60	3.65	4.25	499	877	824	0.30	3.20	3.50
11.	ఉలవలు	0.07	1.20	1.27	370	358	362	0.03	0.43	0.46
12.	ఇతర పప్పు ధాన్యాలు	0.13	2.15	2.28	326	1265	1251	0.04	1.35	1.39
మొత్తం ఆహార ధాన్యాలు		40.05	24.97	65.12	--	--	--	75.86	45.72	121.58
13.	వేరుశనగ	17.85	4.05	22.50	984	1548	--	17.56	7.20	24.76
14.	నువ్వులు	1.24	0.52	1.76	217	303	--	0.27	0.16	0.43
15.	అముదము	2.07	--	2.07	273	--	--	0.56	--	0.56
16.	ప్రాద్దుతిరుగుడు	1.25	1.96	3.21	314	1166	--	0.39	2.28	2.67
17.	కుసుమ	--	0.25	0.25	--	342	--	--	0.09	0.09
18.	ఇతర నూనె ధాన్యాలు	--	0.30	0.30	--	426	--	--	0.13	0.13
మొత్తం నూనె ధాన్యాలు		22.41	7.68	30.09	--	--	--	18.78	9.86	28.64
19.	ప్రత్తి	6.56	--	6.56	369	--	369	13.68	--	13.08
20.	గోగు	0.68	--	0.68	1031	--	1031	3.83	--	3.83
21.	పొగాకు	--	1.28	1.28	--	1040	1040	--	1.33	1.33
22.	మిర్చి	1.01	0.89	1.90	1273	1386	1347	1.32	1.24	2.56
23.	చెరకు	1.76	--	1.76	69000	--	69000	123.06	-	123.06
మొత్తం		72.47	34.82	107.29	--	--	--	--	--	--

To

మనసు ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనావట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	RV01A/24
పుస్తకం పేరు	రైలు మార్గం
తారీఖు	22/8/23
ముందు అట్ట	yes
వెనుక అట్ట	yes
మొత్తం పేజీలు	37
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	pragathi
పేజీలు విడదీసినది	pragathi
స్కాన్ చేసినది	manasa
పరీక్ష చేసినది	MOUNIKA
పేజీలు పరిశీలించినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చెయ్యబడినది	NO
తప్పులు	NO
పరిస్థితి	Good